

36. Országos Tudományos Diákköri Konferencia  
Had- és Rendészettudományi Szekció  
Budapest, 2023. április 18-20.  
Nemzeti Közszolgálati Egyetem  
Rendészettudományi Kar

---

## **Gyilkos szülők – a saját gyermek sérelmére elkövetett emberölések**

Jelige: *vegyesbűnösség*

Pályamunka lezárásának időpontja: 2022. november

2023.

# TARTALOMJEGYZÉK

|                                                                                                                             |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1. Bevezető gondolatok .....                                                                                                | 3  |
| 2. A családon belüli erőszak különböző vetületei .....                                                                      | 6  |
| 2.1. A gyermek, mint áldozat – a gyermekek sérelmére családon belül elkövetett abúzus<br>különböző megjelenési formái ..... | 7  |
| 2.2. „Egy jó asszony mindent megbocsájt” – a párkapcsolatban együtt élők között megvalósuló<br>erőszakos magatartások ..... | 11 |
| 3. Gyengébbik nem? – rövid kitekintés a női és férfi bűnözés kriminológiai magyarázataira .....                             | 15 |
| 4. A saját gyermek sérelmére elkövetett emberölések általános jellemzői .....                                               | 19 |
| 5. A férfiak által megvalósított saját gyermek sérelmére elkövetett emberölések .....                                       | 20 |
| 6. A nők által megvalósított saját gyermek sérelmére elkövetett emberölések .....                                           | 33 |
| 7. Zárógondolatok .....                                                                                                     | 45 |
| IRODALOMJEGYZÉK .....                                                                                                       | 51 |
| Könyvek, tanulmányok és folyóiratok .....                                                                                   | 51 |
| Egyéb internetes források .....                                                                                             | 53 |
| Jogszabályhelyek .....                                                                                                      | 53 |
| Felhasznált határozatok .....                                                                                               | 54 |

## 1. Bevezető gondolatok

„Oh anya! meg ne sirass, hogy ezen kis sírba leszálltam:  
Játszani szállottam kedves öcsémhez alá.”

Vörösmarty Mihály

„H. Gábor a tizenhárom éves nevelt lányát és tíz éves fiát megfojtotta, majd másnap reggel – miután legkisebb gyermekét ellátta – az épület mellékhelyiségében fel kívánta vágni az ereit, azonban ez nem vezetett eredményre, ezért ezt követően felakasztotta magát.”<sup>1</sup> – A győri kettős gyermekgyilkosság tragédiája hosszú hónapokra rázta meg a köztudatot és a gyermekvédelem területén tevékenykedő hivatásbelieket. Az általános társadalmi megrendülés és a nagy horderejű médiavisszhang hatására mind jogalkotói, mind jogalkalmazói oldalon komoly kezdeményezések kezdődtek annak érdekében, hogy megakadályozzák ezen megrázó események újbóli bekövetkezését. Majd megtörtént még egyszer. Az aszódi gyermekgyilkosság ijesztő hasonlóságokat mutatott a korábban Győrben történt bűncselekményhez, és a mindennapok tapasztalatai alapján korántsem egy-egy elszigetelt esetről van szó.

Az átlagembert joggal foglalkoztatja annak a kérdése, hogy kit terhel a felelősség két egymást követő gyermekgyilkosság után, amely következtében négy gyermek élete ért tragikus hirtelenséggel véget, hozzátartozóik életre szóló lelki sérüléseket szenvedtek, és ezáltal közvetve egy ország hite rendült meg a gyermekvédelmi jelzőrendszer szereplőinek kompetenciájában, illetve magának a jognak a társadalom számára biztonsági hálót nyújtó szerepében. Alaptörvényünk deklarálja az élethez való jogot<sup>2</sup>, valamint a családok<sup>3</sup> és a gyermekek védelmét<sup>4</sup>, az ekképp alkotmányos alapértékké emelt tételek pedig szépen lecsordogálnak a jogforrási hierarchia valamennyi szintjére, és ezáltal, értelemszerűen a büntetőjog által védendő értékke is válnak. A büntetőjog *ultima ratio* jellegéből kifolyólag kell, hogy a többi jogághoz viszonyítva a legszigorúbb szankciókkal élve lépjen fel a különböző védett jogi tárgyak ellen irányuló támadásokkal szemben, ezen védett jogi tárgyak közül pedig a mindenkori jogalkotónak kifejezett oltalom alá kell helyeznie az emberi életet, a családtagok és kifejezetten a gyermekek jogait. Hiszen, ahogy arra Angyal Pál is rámutat, a család büntetőjogi védelme különleges prioritást kell, hogy élvezzen; „És méltán. Mert a

<sup>1</sup> Jelentés a Kormány részére a győri kettős gyermekgyilkosság igazságügyi vizsgálatának eredményéről. Igazságügyi Minisztérium. Budapest, 2019. 5.

<sup>2</sup> Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.), II. cikk

<sup>3</sup> Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.), L cikk (1) bekezdés

<sup>4</sup> Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.), XVI. cikk (1) bekezdés

család – mint minden erkölcsi társas alakulat ős-sejtje – ad irányt az egyén fejlődésének, sugároz energiát a kisebb-nagyobb szociális egységekbe, és kölcsönöz jelleget az állam s az ennek keretét betöltő társadalom egészének.”<sup>5</sup>

A dolgozatom felépítését illetően két, jól elhatárolható egységre tagolódik; elsősorban foglalkozom a családon belüli erőszakkal, mint kriminológiai jelenséggel, majd pedig áttérek a kutatásom központi elemét képező kérdéskörre: a *saját gyermek sérelmére elkövetett emberölésre*.

A dolgozat első része igyekszik rávilágítani arra a tényt, hogy ezen tragédiák mögött, a látencia homályába burkolózva abúzusok sorozata bújik meg. Két alfejezetben vizsgálom a családon belüli erőszak vetületeit, amely során célom, hogy feltárjam a gyermekeket érő, illetve a párkapcsolati dinamika keretein belül végbemenő erőszakos cselekmények közötti különbségeket, illetve hasonlóságokat.

A dolgozat második része mutatja be a saját gyermekük sérelmére emberölést elkövető férfiak és nők közötti különbségeket, továbbá összehasonlítja az általuk megvalósított bűncselekmények körülményeit. Ahhoz, hogy érdemben tudjuk vizsgálni a *filicidium*-ot, mint kriminológiai és büntetőjogi jelenséget, előzetesen vizsgálni kell a férfi és női bűnelkövetők közötti érdemi különbségeket. Az elhatárolás eredményességéhez előzetesen ismertetem a hagyományosan nőkhez és férfiakhoz köthető társadalmi szerepeket és ezeknek a bűnözéssel kapcsolatos összefüggéseit. A női és férfi bűnözés általános jellemzőinek ismertetése után külön-külön ismertetem a férfiak és nők által elkövetett gyermekölések sajátosságait. A gyermekek sérelmére elkövetett emberölésekkel foglalkozó két fejezet kidomborítja azon motívumbeli különbségeket, amelyek élesen elhatárolják a férfiak és nők által elkövetett gyermekgyilkosságokat, majd ezen különbözőségekből konzekvenciát vonva igyekszem utat mutatni a speciál-, illetve a generálprevenció lehetséges irányai között.

Kutatásom megkezdésekor két hipotézis felállításával igyekeztem keretet adni dolgozatomnak;

- I. A saját gyermek sérelmére elkövetett emberölést megelőzi a családon belüli erőszak valamely formája.
- II. Összességében elmondható, hogy a saját gyermekük sérelmére emberölést elkövető nőket és férfiakat különböző motívumok mozgatják.

---

<sup>5</sup> ANGYAL Pál: *A család büntetőjogi védelme*. Budapest, Dunántúl Pécsi Egyetemi Könyvkiadó és Nyomda, 1943. 1.

A dolgozat célja, hogy feltárja az ezen tragédiák mögött álló személyek biológiai, pszichológiai és szociológiai jellemzőit, ezáltal is hangsúlyozva az elkövetők nemi alapon történő megkülönböztetésének szükségességét. Azáltal, hogy közelebb juthatunk a gyermekölések lehetséges okainak megismeréséhez, utat nyithatunk a prevenció hatékonyabb módjainak. Hiszen a legszélesebb körű kriminológiai ismeretek birtokában a jogalkotó is hathatósabban léphet fel az ehhez hasonló tragédiák elkerülése ellen.

## 2. A családon belüli erőszak különböző vetületei

A családon belüli erőszak fogalmát a kriminológia tudománya különbözőképp definiálja. Az eltérő felfogások eltérő definíciókat eredményeznek, amelyek közül a legkönnyebben elhatárolható, a családon belüli erőszak szűk, illetve kiterjesztő értelmezése. A családon belüli erőszak szűk értelmezési körébe kizárólag a partnerbántalmazás tartozik, vagyis a jelenlegi vagy volt házastárs, illetve élettárs sérelmére elkövetett bántalmazó magatartások. A tág értelmezés szerint a családon belüli erőszak valamennyi családtag, hozzátartozó, illetve a bántalmazóval egy háztartásban élő egyéb személy irányába tanúsított erőszakos cselekményt magában foglal.<sup>6</sup> Továbbá, a kiterjesztő fogalom-meghatározáshoz tartozik a „családszerű helyzetben” megvalósuló bántalmazás is, illetve a rendszerabúzus. A magyar büntetőjogi, illetve kriminológiai szakirodalomban, egyfajta „középutas” megoldást találhatunk, amelyet jól tükröz a kapcsolati erőszak törvényi tényállásában passzív alanyként megjelenített személyi kör is („...gyermekének szülője, továbbá az elkövetéskor vagy korábban vele közös háztartásban vagy egy lakásban élő hozzátartozója, volt házastársa, volt élettársa, gondnoka, gondnokoltja, gyámja vagy gyámoltja sérelmére...”).<sup>7</sup> A magyar megoldás a családon belüli erőszak vizsgálata során az együttélésnek, valamint a családi kötelék létének tulajdonít elsődleges jelentőséget, amelyet az Országos Kriminológiai Intézet (továbbiakban: OKRI) által végzett kutatásában megjelenő értelmezés is alátámaszt, amely szerint a családon belüli erőszak „az együtt élő és egymással fizikai, érzelmi, anyagi, jogi összefüggésben lévő személyek” között valósul meg.<sup>8</sup>

A családon belüli erőszak definiálhatósága a jelenség kutatásának kezdete óta problémás, a fogalom pedig az idő múlásával és a probléma vizsgálatának elmélyülésével folyamatosan változik. A társadalomban végbemenő kulturális, szociológiai, illetve politikai változások hatására jelentősen formálódik az, hogy mit ért a laikus, illetve a szakember családon belüli erőszak alatt. A fogalom átalakulása azonban nem csak a különböző korok eltérő társadalmi diskurzusainak eredménye, hanem annak is, hogy a különböző társadalmak milyen szinten befogadóak egyes új nézetek vonatkozásában. Ezt támasztja alá a hazánkban elterjedt értelmezési mód is, amely sokkal inkább fókuszál az abúzus elkövetőire és elszenvedőire, mint a családi kötelékek szereplőire, mintsem egy párkapcsolat szereplőire. Ennek oka abban

---

<sup>6</sup> VIRÁG György – KULCSÁR Gabriella – ROSTA Andrea: Erőszakos bűnözés. In: BORBÍRÓ Andrea – GÖNCZÖL Katalin – KEREZSI Klára – LÉVAY Miklós (szerk.): *Kriminológia*. Budapest, Wolters Kluwer Hungary Kft., 2019. 582.

<sup>7</sup> 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről, 212/A. § (1) bekezdés

<sup>8</sup> VIRÁG – KULCSÁR – ROSTA: i. m. 582 – 583.

rejlük, hogy Magyarországon – összehasonlítva az Amerikai Egyesült Államokkal, illetve Nyugat-Európa országaival – a feminizmus nagymértékű térhódítása elmaradt, ezáltal a családi keretek között megvalósuló erőszak vonatkozásában sokkal inkább asszociálunk az erőszakot tanúsító, valamint annak elszenvedői vonatkozásában „anyára” és „apára”, mintsem férfira és nőre.<sup>9</sup> Ahogy arra Szöllősi is rámutat, a családon belüli erőszak fogalma mind hazai, mind nemzetközi viszonylatban igyekszik egyre több elemet magába olvasztani, azonban ahhoz, hogy hathatósan tudjuk vizsgálni ezen társadalmi problémát, fontos jól elhatárolnunk egymástól a családon belüli erőszakként fémjелеzett jelenségeket, amely keretében kiemelt szerepet kell tulajdonítanunk az alanyok, a kockázati tényezők és a cselekmények differenciáltságának.<sup>10</sup>

### **2.1. A gyermek, mint áldozat – a gyermekek sérelmére családon belül elkövetett abúzus különböző megjelenési formái**

Ahogy arra a fejezet bevezetőjében is utaltam, fontos a családon belüli erőszak típusainak vizsgálata, amely elhatárolás történhet a bántalmazás jellege vagy a sértett személye szerint is. Dolgozatomban elsősorban az áldozatok és a bántalmazók tipizálására fektetek hangsúlyt, de ismertetem a megvalósuló erőszak megjelenési formáit, valamint az elkövetőket és a sértetteket érintő kockázatait faktorokat is. A gyermekbántalmazás vizsgálata során nem elegendő csupán a bántalmazást elszenvedő gyerekek vizsgálata, ugyanis az általuk, a közvetlen környezetükben megtapasztalt viselkedési minták formálják a későbbi, felnőttkori személyiségüket, így kiemelt jelentőséget kell tulajdonítanunk a bántalmazó szülőmodelleknek is.<sup>11</sup>

#### **A bántalmazó szülők jellemzői**

A kiskorú veszélyeztetése deliktum kapcsán készített hazai aktakutatások segítenek megismerni a gyermekbántalmazó szülők karakterjegyeit. A vizsgált ügyek kapcsán elmondható, hogy a tipikus gyermekbántalmazó középkorú, házasságban vagy élettársi kapcsolatban élő férfi, akikre jellemző az alacsony iskolai végzettség, illetve fokozottan érintettek olyan kockázati tényezőkben, mint az alkoholizmus, munkanélküliség, rossz anyagi

---

<sup>9</sup> HERCZOG Mária: A családon belüli erőszak kutatásának előzményei – családi viszonyok vizsgálata Magyarországon. In: VIRÁG György (szerk.): *Családi iszonyok*. Budapest, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., 2005. 60.

<sup>10</sup> SZÖLLŐSI Gábor: A családon belüli erőszak differenciáltsága (Különbségek a nevek, a felfogások és a helyzetek szintjén). In: VIRÁG György (szerk.): *Családi iszonyok*. Budapest, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. 2005. 65 – 79.

<sup>11</sup> FARKAS Johanna: *Gyermekek sérelmére elkövetett családon belüli erőszak*. Miskolc, 2013. 138.

körülmények.<sup>12</sup> A kiskorú veszélyeztetését kutató Solt Ágnes okkal fejezi ki az aggodalmát a látencia és az elkövetői kör kapcsolatát illetően; „A kutatás során vizsgált elkövetői kör nem reprezentálja a tényleges elkövetői csoporthoz tartozókat, ugyanis az aluliskolázottak, nem jómódúak kevésbé tudják jól képviselni az érdekeiket. Ezért tűnik úgy, mintha leginkább a hátrányos helyzetű családok esetében fordulna elő a vizsgált jelenség. De sok jómódú, tanult szülő követ el családon belüli erőszakot, ezekre azonban nem derül fény, szinte teljes látenciában maradnak. Ők jól tudják manipulálni a környezetüket, jól képviselik az érdekeiket. Sokkal inkább tudnak meggyőzőek lenni, elhitetik, eltussolják és eltitkolják a családban és a hatóságok előtt is.”<sup>13</sup>

A Herczog által végzett kutatásban, a nemek szerinti bontás alapján – bár többségben vannak a férfi elkövetők –, egyáltalán nem igaz a korábban elfogadott konszenzus azt illetően, hogy a bántalmazó kizárólagosan férfi lehet. A kutatás rámutat, hogy a nemek gyakorlatilag ugyanolyan arányban (58% férfi, 42% nő) követik el a bűncselekményt, és itt a szerző rámutat a látencia magas arányára, amely valószínűleg a női elkövetők számát növelné.<sup>14</sup>

A bántalmazók szülők pszichológiai karakterjegyei közül az alábbiakat lehet kiemelni, amelyek nemtől függetlenül jellemzőek a bántalmazó szülőkre; infantilis személyiség és gondatlanság, mentális betegségek – különös tekintettel a szerfüggőség típusaira –, alacsony tolerancia szint a gyermekkel szemben, empátiás készségek hiánya, érzelmek feletti kontroll hiánya és az elhagyástól való félelem.<sup>15</sup> A nem megfelelő nevelői attitűd mögött több ok is meghúzódhat; a szülők fiatal kora, a nem kívánt terhesség, a koraszülés, illetve a szülők érzelmi éretlensége is kockázati faktor lehet, amely következtében a szülő nem képes kellő gondossággal ellátni gyermeknevelési- és gondozási teendőit.<sup>16</sup>

A bántalmazás megvalósulhat fizikai- és érzelmi bántalmazás, továbbá elhanyagolás útján is. A fizikai- és lelki abúzus többnyire visszavezethető a szülők alacsony toleranciaszintjére és érzelmi infantilizmusára. Amennyiben a szülővé váló személy korábban saját életében nem tapasztalt megfelelő szülőmodellt, úgy nagy valószínűséggel nincs reális képe arról, hogy melyek a gyermek különböző fejlődési szakaszainak jellegzetességei, milyen

---

<sup>12</sup> KOMLÓSINÉ Sógor Ildikó: A kiskorú veszélyeztetése büntett bizonyíthatóságának problémái. *Eljárásjogi Szemle*, 2017/3. 11.

<sup>13</sup> HORNYIK Zsuzsanna: Családon belüli erőszak Magyarországon - interjú Solt Ágnessel. *Belügyi Szemle*, 2020/2. 128.

<sup>14</sup> HERCZOG Mária: Gyermekbántalmazás a családban. In: VIRÁG György (szerk.): *Családi iszonyok*. Budapest, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., 2005. 221.

<sup>15</sup> FARKAS: i. m. 80 – 81.

<sup>16</sup> Uo. 81.

gyermeknevelési normákat kell alkalmaznia. A szülők ilyenkor irreális elvárásokat támasztanak gyermekük felé, aki korából fakadóan nem képes megfelelni a szülő által elvárt viselkedésnek. Ez frusztrációt eredményez az alacsony tolerancia küszöbvel rendelkező szülőben, aki fizikai vagy lelki bántalmazással torolja meg gyermeke „nem megfelelő” viselkedését.<sup>17</sup>

A szülő mentális betegsége és az általa tanúsított erőszakos magatartások közötti kapcsolat vitathatatlan. A mentális betegségek komoly rizikófaktorokként jelennek meg, a férfi elkövetők kapcsán kiemelt jelentőséget kell tulajdonítani a skizofréniának, a szerfüggőségnek és az antiszociális személyiségzavarnak. Az anyák esetében kiemelt fontosságú a szülés utáni depresszió, a depresszió vagy a szülői elidegenítés szindróma.<sup>18</sup> A mentális betegségek kapcsán ki kell emelni a kábítószer-, illetve alkoholfüggőséget. Az Addiktológiai Intézet által 2006-ban végzett kutatás számos tanulságra mutat rá az alkoholizmus és a családon belüli erőszak kapcsolatát illetően. A szülők alkoholizmusa és az alkohol hatására generálódott erőszak hatására a gyermekkorban bántalmazott személyek sokkalta nagyobb arányban válnak agresszívvá, mint az egészséges környezetben felnőtt kortársaik.<sup>19</sup>

Az agresszió okai azonban nem csupán az addiktív szerek fogyasztásában keresendők. Az, hogy a férfiakhoz társítjuk az agresszív magatartást, biológiai okokra is visszavezethető. Az agresszív viselkedés és egyes hormonok magas szintje közötti kapcsolat tényét több kutatás is alátámasztotta, ezen hormonok közül kiemelendő a „férfi hormonként” is ismert tesztoszteron szerepe.<sup>20</sup> Az agresszivitásnak azonban nemcsak biológiai okai vannak, az erőszakos magatartást gyermekkorban a szülőkről modellezik a gyerekek, ezáltal a gyermekkorban bántalmazott gyerekek fokozottan ki vannak téve azon kockázatnak, hogy később maguk is bántalmazóvá váljanak. Az erőszakos viselkedés tanult jellegét vizsgálja Albert Bandura reciprok determinizmus elmélete, amely szerint különböző ösztönzők hatására alakul ki az agresszív magatartás. Ezen ösztönzők lehetnek pusztán modellszerűek, vagyis amikor a gyermek szüleitől bántalmazást lát, így azt értékeli normalitásként, azonban az erőszakosságot kiválthatják bátorító (mint például a modellezett személy dicsérete) vagy averzív (például az elszenvedett fizikai erőszak) ösztönzők is.<sup>21</sup> A bántalmazói tipológiákra vonatkozó valamennyi elmélet ismeretét olyan bántalmazó típusokat, amelyekre kifejezetten jellemző az

---

<sup>17</sup> Uo. 38.

<sup>18</sup> Uo. 208 – 216.

<sup>19</sup> Uo. 82 – 83.

<sup>20</sup> Uo. 107.

<sup>21</sup> Uo. 139 – 140.

agresszív megnyilvánulás, amely sok esetben fizikai erőszakként manifesztálódik, így vitathatatlan, hogy az agresszivitás a gyermekbántalmazást elkövetők egyik legkarakterisztikusabb jellemzője.<sup>22</sup>

A szakirodalom továbbra is ragaszkodik egy elsősorban férfi elkövetői profilhoz. Bár a statisztikai adatok alátámasztják, hogy nagyobb számban beszélhetünk férfi bántalmazókról, azonban fontos hangsúlyozni, hogy az anyák szerepe sem elhanyagolható az abúzusban, azonban ez legtöbbször látenciában marad. A sokáig érvényesülő „amíg vér nem folyik” elvre visszavezethetően hajlamosak vagyunk a családon belüli erőszak kapcsán kizárólag a fizikai bántalmazásra asszociálni, azonban a nők szerepe sem elvitatható a gyermekbántalmazás kapcsán. Esetükben az erőszak más megnyilvánulási formáit kell keresni, nevezetesen a lelki bántalmazást vagy az elhanyagolást.<sup>23</sup>

### **A bántalmazott gyermek jellemzői**

A bántalmazó szülők ismertetése után szeretném bemutatni a bántalmazást elszenvedő gyermekek jellemzőit.

A fizikai bántalmazás számtalan módon megvalósulhat, a bántalmazás okozhat a külvilág számára is látható sérüléseket, legyen szó akár könnyebb vagy súlyos testi sértésről. Azonban vannak mások számára láthatatlan lenyomatai is a fizikai erőszaknak, mint a mentális egészségben beálló negatív irányú változások, mint például egy családon belüli bántalmazás hatására kialakuló poszttraumás stressz szindróma.<sup>24</sup>

A lelki abúzus feltárása az egyik legnehezebb feladat a gyermek környezete számára, azonban az érzelmi bántalmazás esetén is beszélhetünk jellegzetes tünetekről. Általánosságban a lelki bántalmazást elszenvedő gyerekek társaikhoz képest kevésbé fejlett szociális készségekkel rendelkeznek, visszahúzódóbbak vagy éppen erőszakosak a kortársaikkal szemben. A visszahúzódó gyermek az agresszió során passzív magatartást tanúsít. Az „eltűrő” gyermek szorongó, hajlamosabb a depresszív tünetek tanúsítására, önhibáztató módon viszonyul a családi konfliktusokhoz. Gyakorta megjelennek a fizikai tünetként manifesztálódó étkezési-, ürítési-, illetve alvászavarok.<sup>25</sup> A másik esetben a gyermek azonban az erőszakot, mint normálisként felfogott magatartást internalizálhatja, ilyenkor maga a gyermek is agresszív

---

<sup>22</sup> Uo. 125 – 131.

<sup>23</sup> Uo. 249 – 250.

<sup>24</sup> Uo. 14.

<sup>25</sup> Uo. 196.

társai irányában, antiszociális személyiség jegyeket mutat, illetve serdülőkorban nagyobb eséllyel fordul deviáns magatartásformák felé.<sup>26</sup>

## **2.2. „Egy jó asszony mindent megbocsájt” – a párkapcsolatban együtt élők között megvalósuló erőszakos magatartások**

A dolgozat központi témáját tekintve irrelevánsnak tűnhet a párkapcsolati kötelék keretein belül megvalósuló erőszakos cselekmények vizsgálata, de a családon belüli erőszak kapcsán általánosságban elmondható, hogy annak elszenvedője többnyire nem csak az egyik hozzátartozó, hanem a családi közösség valamennyi tagja, attól függetlenül, hogy az elszenvedett bántalmazás jellege és mértéke családtagonként változhat. A kutatásom megkezdését motiváló mindkét gyermekgyilkosság kapcsán felfedezhető volt a férj által a házastárs irányába tanúsított durva abúzus. A győri gyilkosságot megelőzően az elkövető férfit védekezésre képtelen személy sérelmére elkövetett emberölés büntetének kísérlete – valamint 3 rendbeli kiskorú veszélyeztetésének büntette – miatt ítélték el,<sup>27</sup> de az aszódi mészárlásért felelős férj kapcsán is joggal merülhet fel a bántalmazás gyanúja, ugyanis volt felesége több ízben, sikertelenül jelentette fel a férfit könnyű testi sértés miatt.<sup>28</sup> Ennek tükrében okkal feltételezhető, hogy a vérszerinti vagy nevelt gyermek sérelmére elkövetett emberölés a korábbi, rendszerszintű bántalmazó magatartás eszkalációja.

A partnerbántalmazás során sok esetben nehezen állapítható meg, hogy a felek közül ki is van a bántalmazó, illetve a bántalmazott szerepében.

Azonban statisztikai adatokból konzekvenciaként levonható, hogy a családon belüli erőszak áldozatai elsősorban a gyerekek és a nők.<sup>29</sup> Továbbá a fizikai partnerbántalmazások kapcsán kimondható, hogy annak elszenvedői elsősorban a nők, bár a férfiak sérelmére elkövetett erőszakos cselekmények kapcsán magas a látencia aránya.<sup>30</sup> Ennek eredményeképp elsősorban a női áldozatok jellemzőit vizsgálom, majd a bántalmazó férfiakét, végezetül pedig külön ismertetem a férfiak viktimizációját.

A partnerbántalmazás ciklikusságára elsőként Lenore Walker mutatott rá, a szerző a feleségbántalmazást az erőszak három, ismétlődő fázisaként írja le; a feszültség növekedése, a

---

<sup>26</sup> Uo. 196.

<sup>27</sup> Jelentés a Kormány részére a győri kettős gyermekgyilkosság igazságügyi vizsgálatának eredményéről. Igazságügyi Minisztérium. Budapest, 2019. 2.

<sup>28</sup> HVG: Meghallgatták és letartóztatták az aszódi kettős gyermekgyilkosság gyanúsítottját. *hvg.hu*, 2022. június. 21.

<sup>29</sup> NAGY Szilvia: Családban marad? *Büntetőjogi Szemle*, 2017/2. 101.

<sup>30</sup> Uo. 100.

bántalmazás szakasza és a mézeshetek időszaka.<sup>31</sup> Mind a női, mind a férfi áldozatokról elmondható a ragaszkodás egy pozitív, reményteli jövőképhez, amelyben a partnerük képes szakítani agresszív magatartásaival.<sup>32</sup> Az ilyesfajta reménykedésnek a bántalmazó félnek a mézeshetek periódusban tanúsított szerető, megbocsátásért esdeklő viselkedése ad táptalajt. Azonban a reménykedésre okot adó békés időszakok az idő múlásával egyre rövidebbé válnak, míg végül teljesen eltűnnek.<sup>33</sup> A bántalmazott nő nem pusztán naivitásból képes újra és újra hitet tenni a kapcsolata mellett, ugyanis a női áldozatok kapcsán gyakori, hogy a bántalmazás és a párkapcsolati problémák okát elsődlegesen magukban keresik, ezáltal is validálva a férfi erőszakos magatartását.<sup>34</sup> Az önhibáztatást felerősíti a partner által alkalmazott lelki abúzus, ugyanis a férfi elkövetők az életbeli sikertelenségeik miatt sokszor a feleségüket, élettársukat okolják, akik a bántalmazó fél szerint nem, vagy nem megfelelően látják el a társadalmilag elvárt nemi szerepeket.<sup>35</sup> A kapcsolat sikertelenségét látva az áldozat internalizálja a bántalmazó fél által sulykolt narratívát, ezáltal a nő önértékelése folyamatosan csorbul, a kezdetben csak verbális úton megvalósuló bántalmazást pedig felváltja a fizikai erőszak.<sup>36</sup> Az áldozat önképének torzulásával párhuzamosan megkezdődik a bántalmazott nő szeparációja, amely egyrészt tudatos cselekvések láncolata a bántalmazó férj oldaláról,<sup>37</sup> de a feleségben kialakult szorongás eredménye is a fokozódó elzárkózás. A bántalmazott nőben az elszenvedett erőszak hatására nemcsak lélektani változások következnek be, hanem a pszichés megterhelés hatására az áldozat testi egészsége is romlik (pl. gyakoriak az alvás- és evészavarok, szív- és érrendszeri problémák, mint a magas vérnyomás, szívpanaszok)<sup>38</sup> Az ezen kettős tünetegyüttesben szenvedő nők tipizálására alkotta meg Giles-Sims a *battered women's syndrome*, azaz a bántalmazott nő szindróma fogalmát.<sup>39</sup>

Nemcsak áldozati oldalon jelentős a partnertől való függés. A férfi áldozatok rendszerezése során Holtzworth-Munroe és Stuart megállapította, hogy a férfi elkövetők bizonyos csoportjaira jellemző a párkapcsolattól, illetve a partnertől való függés. A bántalmazó férfiak ezen tipizálás alapján három kategóriába sorolhatók; a kizárólag családi kötelékeken belül

---

<sup>31</sup> DOMOKOS Andrea - NEMES Zsófia - HAVASI Sára: A családon belüli erőszak büntetőjogi és társadalmi megítélése. In: DOMOKOS Andrea (szerk.): *Acta Caroliensia Conventorum Scientiarum Iuridico-Politicarum* XVI. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Jog- és Államtudományi Kara, 2017. 13 – 14.

<sup>32</sup> VARGA Szabolcs – BÁLINT Ágnes Diána: Családon belüli erőszak – amikor a férfi az áldozat. *Belügyi Szemle*, 2020/4. 44.

<sup>33</sup> DOMOKOS - NEMES - HAVASI: i. m. 15.

<sup>34</sup> Uo. 18.

<sup>35</sup> Uo. 18.

<sup>36</sup> Uo. 18.

<sup>37</sup> Uo. 15.

<sup>38</sup> Uo. 19.

<sup>39</sup> Uo. 19.

erőszakos férfiakra, a *borderline* csoportra, valamint az általánosan agresszív viselkedést tanúsítókra.<sup>40</sup> A bántalmazó férfiak esetében a függés nem az alárendeltség tanúsításában mutatkozik meg, épp ellenkezőleg, az alacsony önbizalmuk igazolása végett törekcsenek görccsen a kapcsolaton belül a dominanciájuk elismertetésére.<sup>41</sup> Ezen egyoldalú hatalmi harc keretein belül megmutatkoznak az erőszakos férfi egyéb személyiségjegyei, mint például a szegényes kommunikációs- és empátiás készség, a párjukkal szemben tanúsított erős birtoklási- és kontrollálási vágy, valamint a lobbanékonyág, amely az agresszió különböző formáival párosul.

A szerelemfáltés (fáltékenység) mint a bántalmazót motiváló érelem nem csak a férfi bántalmazók körében meghatározó tényező, azonban fontos kiemelni, hogy amíg a férfi bántalmazók körében a fáltékenységet a más partnerrel történő szexuális együttlét gondolata váltja ki, addig a nők részéről ezen paranoid éreéseket a más nővel együtt töltött, éreelmi alapú időtöltés lehetősége generálja.<sup>42</sup> A Bálint és Varga által végzett kutatás keretein belül a megkérdezett bántalmazott férfiak közel fele (47%) szerint partnere rendszeresen fáltékeny.<sup>43</sup> A verbális agressziót tanúsító nők oldaláról a kontroll alatt tartás eszköze a fáltékenység által fűtött dühkitörés, amely keretében a bántalmazó a partnerét kritizálja, szidalmazza. Az ilyen, úgynevezett *gaslighting* magatartás tanúsítása során a lelki abúzust alkalmazó fél manipulatív eszközökkel igyekszik megfordítani a narratívát azt illetően, hogy ki is van valójában az áldozati szerepben. Ugyancsak ezen viselkedési formát igazolja az is, hogy a bántalmazó nők magukra nem tekintenek bántalmazóként és az általuk, a kapcsolat során tanúsított hibákat teljes mértékben negligálják. A „csupán” lelki abúzus szintjén megálló bántalmazást nem tekintik az erőszak egyik megjelenési formájának, amely a férfiakra alkotott rossz beidegződés eredménye, ugyanis a hagyományosan a férfiakra alkotott társadalmi elképzelés szerint azok lelkileg és fizikailag egyaránt erősek, nem tanúsítanak éreelmi elgyengülést.<sup>44</sup> A bántalmazott férfiak pedig nagyobbbrészt szintén azonosulnak – vagy inkább igyekeznek azonosulni – ezen hagyományos férfi képpel. A bántalmazott férfire jellemző, hogy az elszenvedett abúzus létét tagadja vagy annak mértékét elbagatellizálja, amely visszavezethető a mindent túrni köteles férfi toposzára.<sup>45</sup> Ennek hatására a férfiakban kialakul egy erős szégyenérzet, amely szorongással párosul. A félelemérzet miatt a bántalmazott fél nem mer

---

<sup>40</sup> Uo. 16.

<sup>41</sup> Uo. 14.

<sup>42</sup> VARGA – BÁLINT: i. m. 32.

<sup>43</sup> Uo. 31.

<sup>44</sup> Uo. 21.

<sup>45</sup> Uo. 21.

segítséget kérni, fél a szűk családja, ismeretségi köre reakciójától, valamint a társadalmi szintű megvetéstől, megaláztatástól.<sup>46</sup>

A partnerbántalmazás kapcsán mind a bántalmazók, mind az áldozatok vonatkozásában kiemelt jelentőséget kell tulajdonítani a gyermekkorban elszenvedett abúzusnak. A gyermekkori bántalmazás kiemelt kockázati tényezőként jelentkezik mind a férfiak, mind a nők szempontjából, a gyermekkorban bántalmazást elszenvedő férfiak kétszeresen, míg a nők ötszörösen nagyobb valószínűséggel válnak maguk is bántalmazóvá.<sup>47</sup> A családon belüli erőszak intergenerációs jellegét támasztja alá Albert Bandura szociális tanuláselméleti modellje is, hiszen a gyermekkorban a családtagoktól eltanult agresszív magatartást modellezik le a későbbiekben a felnőttkori kapcsolataikban az elkövetők.<sup>48</sup>

---

<sup>46</sup> Uo. 21.

<sup>47</sup> Uo. 29.

<sup>48</sup> Uo. 27.

### 3. Gyengébbik nem? – rövid kitekintés a női és férfi bűnözés kriminológiai magyarázataira

#### A nemek aránya az összébűnözésben

Mind világviszonylatban, mind hazánkban egyértelműen azt állapíthatjuk meg, hogy a bűnelkövetők döntő többségét a férfiak teszik ki. Bár vitathatatlan a kriminálstatisztikai adatokból leszűrhető azon tendencia, amely a női bűnelkövetők – ezen csoporton belül pedig elsősorban a fiatalkorú női elkövetők – számának növekedését tükrözi.<sup>49</sup> Jelenleg Magyarországon a női elkövetők aránya az összébűnözésben 16-17 százalékra tehető, amely egy – a rendszerváltás óta érzékelhető – lassú emelkedés eredménye.<sup>50</sup> Ezzel szemben, a férfi bűnözés vonatkozásában, a nemzetközi trendnek megfelelően hazánkban is csökkenést figyelhetünk meg.<sup>51</sup> Áldozati oldalon elsősorban továbbra is a férfiak válnak bűncselekmények áldozatává, azonban korántsem annyira kiegyenlítetlen a nemek közötti megoszlás, mint az elkövetői oldalon. Bár az összébűnözés szempontjából a sértettek 58 százaléka férfi, és 42 százaléka nő, nem beszélhetünk teljeskörű képről, ugyanis visszautalva a korábbi fejezetekben ismertetett, a családon belüli erőszak keretein belül megvalósuló bűncselekményekre, a látencia homályába burkolózva számtalan olyan áldozat van, akik nem kerülnek be a kriminálstatisztikába.<sup>52</sup> A női elkövetők számának növekedése ellenére is kijelenthetjük, hogy népességen belüli arányukhoz viszonyítva a bűnelkövetésben betöltött szerepük továbbra is csekély. A statisztikákból leszűrhető adatok okkal vetik fel azon kérdéseket, hogy mivel magyarázható a nők elenyésző száma a bűnelkövetők között, milyen okai vannak az arányok lassú, de konstans emelkedésének?

#### A női és férfi bűnözést vizsgáló kriminológiai elméletek

Az elméletek kialakulása szempontjából kiemelt jelentősége van két fogalom tisztázásának, amelyek meghatározták a női és férfi bűnözés vizsgálatának történelmét. A *biológiai nem* férfiak és nők közötti biológiai – elsősorban a reprodukciós – különbségeket értjük.<sup>53</sup> A társadalmi nem, azaz a *gender* egy olyan társadalmi konstrukció, amely támaszkodva a nemek közötti legfontosabb biológiai különbségekre, megfogalmaz egy egymástól jól elhatárolható férfi és női képet, amely magában foglalja az adott nemhez társítható szerepeket,

<sup>49</sup> VIG Dávid: Nemek és bűnözés. In: BORBÍRÓ Andrea – GÖNCZÖL Katalin – KEREZSI Klára – LÉVAY Miklós (szerk.): *Kriminológia*. Budapest, Wolters Kluwer Hungary Kft., 2019. 666 – 667.

<sup>50</sup> Uo. 667.

<sup>51</sup> TAMÁSI Erzsébet: Nemek a bűnözésben. In: BARABÁS A. Tünde (szerk.): *Alkalmazott kriminológia*. Budapest, Dialóg Campus, 2020. 170.

<sup>52</sup> VIG: i. m. 669 – 670.

<sup>53</sup> TAMÁSI (2020): i. m. 172.

várakozásokat és normákat. A társadalmi nemhez kapcsolódó nemi szerepeket és normákat a társas kapcsolataink, szocializáció útján sajátítjuk el, így az adott kor és társadalom által általánosan elfogadott kép a femininitásról és maszkulinitásról, valamint a közvetlen környezetünk által reprezentált viselkedésminták és jellegzetességek erősen befolyásolják a bennünk kialakuló nőiességről és férfiasságról alkotott képet.<sup>54</sup> Ellentétben a nemzetközi kriminológiai szakirodalommal, a magyar kriminológiatudomány egyértelműen a biológiai és társadalmi nem egységként kezelését képviseli.<sup>55</sup> A nemek bűnözését vizsgáló elméletek korábban tisztán a biológiai különbségekre támaszkodva igyekeztek magyarázni a kriminológiai különbségeket, majd a kriminológia tudományának fejlődésével előtérbe kerültek a társadalmi nemi különbségekre építő elméletek.

A legkorábbi, a nemek és bűnözés kapcsolatát vizsgáló elméletek a *biológiai determinista*, *evolucionista* szemléletek. Ezen kriminológiai elméletek Cesare Lombroso és Gulielmo Ferrero nevéhez köthetőek, munkásságukban elsősorban a férfi bűnelkövetőket jellemző degenerációk összegyűjtésével és kategorizálásával foglalkoztak. A nőket általánosságban evolúciós értelemben visszamaradottnak tekintették, ezzel magyarázva a nők kisebb szerepét a bűnözésben.<sup>56</sup> Ezen elméletek a tudomány jelenlegi állása tükrében teljes mértékben meghaladtak, tudományos szempontból megalapozatlanok. Azonban hatásuk egészen a feminizmus második hullámaig erősen érezhető volt a nőkkel kapcsolatosan kialakult sztereotípiák vonatkozásában.<sup>57</sup>

A szocializáció, a nevelés és társas kapcsolataink hatását hangsúlyozó elméletek megjelenésével egyre inkább foglalkoztatta a társadalomtudomány képviselőit a nemi szerepek tanult jellege. A szocializáció szerepét vizsgáló elméletek közül a nemek szempontjából Sutherland *differenciális asszociáció elméletét*, valamint Hirschi *társadalmi kontrollelméletét* emelném ki. Sutherland – elismerve a nemek közötti biológiai különbségek kritikus szerepét – vizsgálta a nemi szerepek elsajátítását, mint tanult viselkedést.<sup>58</sup> Hirschi pedig a bűnözővé válást gátló kontroll tényezők tükrében vizsgálta, hogy melyek azok, amelyek erősebben hatnak a nőkre, ezáltal hatékonyabban visszatartva őket a bűnelkövetővé

---

<sup>54</sup> VIG: i. m. 666.

<sup>55</sup> TAMÁSI Erzsébet: Nemek és bűnözés. In: GÖNCZÖL Katalin – KEREZSI Klára – KORINEK László – LÉVAY Miklós (szerk.): *Kriminológia-Szakkriminológia*. Budapest, CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft. 2006. 546.

<sup>56</sup> VIG: i. m. 670.

<sup>57</sup> Uo. 671.

<sup>58</sup> TAMÁSI (2020): i. m. 176.

válástól.<sup>59</sup> A társadalmi szerepek szocializáció útján történő elsajátítása kapcsán fontos megemlíteni a *maszkulinitáselméleteket*. Ezen elméletek – elfogadva a patriarchális társadalom hatásait – vizsgálják annak férfiakra gyakorolt hatását. A maszkulinitás vizsgálatával foglalkozó kutatók közül Connel és Messerschmidt munkássága meghatározó. A Connel által megalkotott hegemon maszkulinitás fogalom meghatározta a maszkulinitáselméletek alakulását, illetve a médiában, politikában visszaköszönő férfiképre is nagy hatással volt. A hegemon maszkulinitás a heteroszexuális férfiak általi hatalom megteremtése és fenntartása a domináns férfiak által, ezáltal alárendelt pozícióba kényszerítve mind a nőket, mind a nem domináns férfiakat.<sup>60</sup> A hegemon maszkulinitás fogalmának kriminológiai értelmezésével és a férfibűnözés kapcsolatával pedig Messerschmidt foglalkozott, a szerző a férfiasságon esett csorba (anyagi nehézségek, munkanélkülivé válás, válás és család elvesztése) kompenzációjaként tekint a bűnözésre.<sup>61</sup>

A női és férfi bűnözés kriminológiai vizsgálatára nagy hatást gyakoroltak a feminista mozgalmak, különösképp annak az 1960-as évekre tehető második hulláma.<sup>62</sup> A feminista gondolkodásnak már a nőmozgalmak második szakaszában különböző irányzatokra bomlását figyelhetjük meg. Ezen irányzatok két jól elhatárolható csoportja a liberális, illetve a radikális feminizmus.<sup>63</sup> Azonban fontos kiemelni, hogy számos jelentős feminista irányzat bontakozott ki ebben az időszakban (marxista feminizmus, nyugati szocialista feminizmus), amelyek nem kerülnek bemutatásra.<sup>64</sup> A *liberális feminizmus* magyarázata a női bűnözésre a nemek eltérő szocializációja és az ennek hatására kialakult férfi-női alárendeltségi viszony.<sup>65</sup> Az irányzat a nők alárendeltségét, és ezáltal az összébűnözésben betöltött elenyésző jelenlétük okait pedig elsősorban a patriarchális és kapitalista társadalmi berendezkedésben véli felfedezni.<sup>66</sup> A *radikális feministák* a nemek és a bűnözés kapcsolatát a társadalomban érvényesülő férfidominanciára vezetik vissza. A férfiak társadalmi pozícióját fenntartó és erősítő elsődleges kontrolleszköz az agresszió, amely közvetlen kapcsolatban áll a férfiak bűnözésben betöltött szerepével.<sup>67</sup>

---

<sup>59</sup> VIG: i. m. 671.

<sup>60</sup> TAMÁSI (2020): i. m. 176 – 177.

<sup>61</sup> TAMÁSI (2006): i. m. 552 – 553.

<sup>62</sup> VIG: i. m. 672.

<sup>63</sup> TAMÁSI (2020): i. m. 178.

<sup>64</sup> VIG: i. m. 672.

<sup>65</sup> Uo. 672.

<sup>66</sup> TAMÁSI (2020): i. m. 178.

<sup>67</sup> VIG: i. m. 672.

A *kortárs feminizmus* érdemi különbsége a második hullámban kialakult feminista irányzatokhoz képest, hogy szakít azon alapvetéssel, amely szerint a nők egy homogén csoportként leírható entitás.<sup>68</sup> A modern feminista gondolkodók az interszekció szerepét hangsúlyozzák, miszerint nem csupán a patriarchátusból fakadó elnyomással kell foglalkozni, hanem az egyént érintő más tényezők (etnikai hovatartozás, társadalmi- és vagyoni helyzet) együttes hatásainak vizsgálata szükséges.<sup>69</sup>

Az általam vizsgált deviáns viselkedési formák azért kifejezetten érdekesek a nemek megoszlása szempontjából, mert a családon belüli erőszakkal kapcsolatos bűncselekmények adatai egyáltalán nem korrelálnak az összбүнözést tükröző statisztikákkal (példának okáért; a családon belüli erőszakos bűncselekmények esetében kimagasló a női áldozatok aránya, élet elleni bűncselekmények esetén kiemelt a női elkövetők aránya – különösen a saját gyermek sérelmére elkövetett emberölések esetén). A társadalom által elvárt nemi szerepek ismertetésének azért van kiemelt jelentősége, mert a családon belüli erőszak kapcsán szinte minden esetben felfedezni vélhetjük az eltorzult, végletekig sarkított módon érvényesülő nemi szerepeket. A férfiak által elkövetett saját gyermek sérelmére történő emberölések és a családirítások kapcsán pedig az ismertetett kutatások alátámasztják Messerschmidt elméletét a maszkulinitáson esett csorba és a бүнözés kapcsolatáról.

Dolgozatom szempontjából a hozzátartozók, és elsősorban a saját gyermek sérelmére elkövetett emberöléseknek van kiemelt szerepe, ezért a továbbiakban az így megvalósított emberölések elkövetőinek nemi szempontú elemzésére térek rá.

---

<sup>68</sup> Uo.673.

<sup>69</sup> Uo. 673.

#### 4. A saját gyermek sérelmére elkövetett emberölések általános jellemzői

Az intrafamiliaris gyermekgyilkosságok kategorizálására a kriminológia tudományában jelenleg sem találunk konszenzusos megoldást, a témával foglalkozó kutatók különböző módokon igyekeznek elhatárolni egymástól a saját gyermek sérelmére megvalósított emberöléseket, így az általam leggyakrabban felfedezni vélt csoportosítási módszer alapján ismertetem a továbbiakban az adott nemre leginkább jellemző gyermeköléseket.

A legelfogadottabbnak tűnő kategorizáció szempontjából a saját gyermek sérelmére elkövetett emberöléseket az alábbi csoportokra bonthatjuk;

- újszülött megölése (*infanticidium*),
- patológiás gyermekölés (mint például a kiterjesztett öngyilkosságok bizonyos altípusai, pszichotikus állapotban elkövetett gyermekgyilkosságok),
- megtorló/ bosszúból elkövetett gyermekgyilkosság, végzetes kimenetelű bántalmazás, valamint az egyéb, atipikus gyermekgyilkosságok.<sup>70</sup>

Fontos kiemelni azonban, hogy a hatályos büntetőjogi szabályozás értelmében a gyermekölések kapcsán kizárólag a *14. életévét be nem töltött személy* sérelmére történő elkövetés<sup>71</sup> bír relevanciával, amely minősített esetnek minősül, vagyis a 14 és 18 év közötti személyek sérelmére történő elkövetés az emberölés alapeseteként értékelendő. Dolgozatom kriminológiai jellegére tekintettel az áldozatok kapcsán a *gyermek* fogalmát használom, amely alatt gondolok valamennyi 18. életévét be nem töltött személyre.

A családon belül elkövetett emberölések kapcsán továbbra is érvényesül az összбүнözést mutató statisztikákból megismert férfi elkövetői többség. Azt láthatjuk azonban, hogy a női elkövetők aránya az emberölésekben magasabb, mint más бүнccselekményekben. Mindkét nem kapcsán elmondható, hogy a családon belül az elsődleges áldozati csoportjuk a jelenlegi vagy volt partnerük, majd ezt követi gyermekek mint áldozatok a személyi köre.

A nemek szerinti bontást azért tartottam kiemelten fontosnak a saját gyermek sérelmére elkövetett emberölések kapcsán, mert bár közel ugyanolyan arányban fordulnak elő gyermekgyilkos apák és anyák, az őket tettük elkövetésében befolyásoló tényezők korántsem azonosak. A továbbiakban ezen különbszóságok részletes ismertetése következik.

---

<sup>70</sup> UNODC: i. m. 27-30.

<sup>71</sup> 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről, 160. § (2) bekezdés i) pont

## 5. A férfiak által megvalósított saját gyermek sérelmére elkövetett emberölések

Ahogy az korábban ismertetésre került, a férfi dominancia egyértelmű az összбүнözésben, amely alól nem képez kivételt az erőszakos бүнccselekmények köre se. Azonban egyértelmű különbségeket vélhetünk felfedezni azon férfiak között, akik egy számukra „közömbös” személy vagy valamely hozzátartozójuk sérelmére követnek el emberölést. A továbbiakban ezen különбözöség ismertetése következik.

### Lélektani jellemzők

A saját gyermek sérelmére emberölést elkövető férfiak esetén láthatunk átfedéseket az átlagosan, бүнелkövetőkre jellemző lélektani kórképekkel, azonban az ilyen bensőséges, családi kötelékeken belül agresszív magatartást tanúsító személyek esetén beszélhetünk olyan mentális zavarokról, amelyekre tekinthetünk a gyermekölést elkövetők *differentia specificájaként*. Ezen férfiaknál gyakran beszélhetünk személyiségzavarokról, elsősorban borderline személyiségzavarról, valamint pszichózisról – ezen belül elsősorban skizofréniáról –, valamint depresszióról.<sup>72</sup> Ezt erősíti meg Dr. Paul Appelbaum pszichiáter kategorizálása a gyermekük sérelmére emberölést elkövető férfiak kapcsán. A бүнелkövetővé válás kapcsán kiemelt jelentőséget tulajdonított a mentális betegségeknek, valamint a személyiség nem megfelelő irányú fejlődésének. Véleménye szerint a saját gyermek sérelmére emberölést elkövető férfiak két csoportba oszthatók; az első csoportban szereplő férfiak mentális betegségük (elsősorban: skizofrénia és pszichotikus depresszió) hatására követték el tettüket, míg a második kategóriában szereplő férfiak esetén a дüh- és indulatkezelési problémára vezethető vissza az ölési cselekmény.<sup>73</sup> Ezen férfiak motivációjának megismeréséhez nélkülözhetetlen legalább a releváns mentális zavarok és betegségek rövid ismertetése.

Általánosságban elmondható, hogy az erőszakos бүнелkövetők esetén a személyiségzavarok igen gyakoriak, különösen az antiszociális személyiségzavar.<sup>74</sup> A személyiségzavarok vizsgálata kapcsán fontos kiemelni, hogy nem időszakosan fennálló tünetegyüttesről beszélünk, a személyiség ilyen mértékű elváltozása az esetek nagy részében végig kíséri a

---

<sup>72</sup> Jacques D. MARLEAU – Bernard POULIN – Thierry WEBNACK – Renée ROY – Line LAPORTE: Paternal Filicide: A Study of 10 Men. *The Canadian Journal of Psychiatry*, vol. 44., no. 1. (1999) 59 – 61.

<sup>73</sup> Betty L. ALT – Sandra K. WELLS: *When caregivers kill: understanding child murder by parents and other guardians*. Plymouth, Rowman & Littlefield Publishers, Inc., 2010. 53 – 54.

<sup>74</sup> HALLER József – FOGARASI Mihály – IVASKEVICS Krisztián: Agresszió és erőszakos бүнccselekmények. In: HALLER József (szerk.): *Büntettek kriminálpszichológiája*. Budapest, Dialóg Campus, 2020. 31.

személy életét, a zavar kialakulása pedig vagy a korai gyermekkori szocializációban megjelenő súlyos hiányosságokra vezethető vissza vagy genetikailag örökölt hajlam, vagy jelentős külső tényezők közrehatása (születés kori vagy azt követő rendellenesség, megbetegedés vagy baleset).<sup>75</sup> A személyiségzavar hatására az egyén impulzuskontrollja hiányos, szociális kapcsolataiban ambivalens, beilleszkedési nehézségekkel küzd. Az antiszociális személyiség tipikus karakterjegyei a gátlástalan, erkölcstelen viselkedés, alacsony frusztrációs küszöb, amely agresszív megnyilvánulásokkal párosul, a társadalmi normák negligálása és a megbánás hiánya.<sup>76</sup>

Továbbá még gyakran megjelenő személyiségzavar ezen elkövetőknél a *borderline*, vagy úgynevezett határeseti csoport, ahol a jellemző tünetek közül kiemelném az elhagyástól való vélt vagy valós félelmet, a szuicid gondolatok és önkárosító magatartások tanúsítását, valamint az instabil önértékelést és énképet.<sup>77</sup> A *borderline* személyiségzavarral küzdő elkövetőkre tökéletesen illik D. Abrahamsen leírása, miszerint a gyilkosságot elkövető személyek tudat alatt a meg nem felelés érzésével küzdenek, amely erős frusztrációt vált ki belőlük.<sup>78</sup> Ugyanezen álláspontot támasztja alá Charles Ewing is, a családirást elkövető férfiakkal kapcsolatban; „*A tipikus családirító nagy valószínűséggel nem csupán a felesége és gyermekei feletti kontrollvesztéstől tart. Az aggodalma kiterjed az élete valamennyi aspektusa feletti irányítás elvesztésére, de legalább is azokra, amelyek számára fontosak. Egy olyan férfiről beszélhetünk, aki – a saját szemében – a csődtömeggé válás határán áll.*”<sup>79</sup> A nemzetközi kutatásokat támasztja alá a Bolyky Orsolya által 2013 és 2014 között végzett kutatás, ahol a kiterjesztett öngyilkosságokat vizsgálták hazai esetek tükrében. Az aktakutatásban vizsgált esetek alapján elmondható, hogy a magyarországi elkövetők esetén is számottevő volt a diagnosztizálatlan depresszió és az öngyilkos gondolatok, amelyek az ölési cselekmény után a férfiak esetében befejezett öngyilkossághoz vezettek.<sup>80</sup>

Továbbá még kiemelendő a skizofrénia szerepe ezen tragédiákban, különös tekintettel a korábban ismertetett kiterjesztett öngyilkosságokban. A Bolyky által végzett kutatás során a kóros elmeállapotú elkövetők elsősorban skizofréniában szenvedtek és cselekményüket is

---

<sup>75</sup> KOVÁTS Daniella: Elmebetegségek és személyiségzavarok a bűncselekmények háttérében. Igazságügyi pszichiátria. In: CSERNYIKNÉ Póth Ágnes – FOGARASI Mihály (szerk.): *Kriminálpszichológia*. Budapest, Rejtjel Kiadó, 2006. 136.

<sup>76</sup> Uo. 139.

<sup>77</sup> Uo. 138.

<sup>78</sup> MÜNNICH Iván: Az emberölést elkövetett személy lélektanáról. In: Vókó György (szerk.): *Kriminológiai Tanulmányok* 50. Budapest, Országos Kriminológiai Intézet, 2013. 142.

<sup>79</sup> Neil WEBSDALE: *Understanding domestic homicide*. Boston, Northeastern University Press, 1999. 18.

<sup>80</sup> BOLYKY Orsolya: A kiterjesztett öngyilkosságok kriminológiai háttere. In: Vókó György (szerk.): *Kriminológiai Tanulmányok* 52. Budapest, Országos Kriminológiai Intézet, 2015. 72-74.

pszichotikus állapotban hajtották végre.<sup>81</sup> A pszichózis, vagy pszichotikus állapot az egyén olyan súlyosságú pszichiátriai állapota, amikor a személy adekvát kapcsolata a körülötte lévő világgal megszűnik. A pszichózis során tipikus tünetek a hallucinációk és téveszmék.<sup>82</sup> A skizofrénia a pszichotikus állapotok egyik fajtája, amely kialakulása a csecsemőkorban elszenvedett traumatikus eseményekre vezethető vissza. A skizofrénia jellegzetes tünetei az érzécsalódások és téveszmék, a zavart gondolkodás (idegen gondolatok, gondolatok felhangosodása) és az érzelmi közöny.<sup>83</sup>

A mentális zavarok jelentőségét támasztja alá a saját gyermek sérelmére elkövetett emberölések kapcsán a Jacques D. Marleau és társai által végzett kutatás, amelyben tíz, gyermekét megölő férfit vizsgáltak. A kutatásban résztvevő elkövetők esetén a hat férfi közül, aki feleségét is megölte három pszichotikus tüneteket mutatott, míg a vizsgált férfiak egyike, aki kizárólag gyermeke sérelmére követett el emberölést tettét, pszichotikus állapotban hajtotta azt végre.<sup>84</sup> Továbbá a vizsgált egyének közül nyolcnál állapítottak meg személyiségzavart, ezek közül a leggyakoribb a *borderline* típus volt.<sup>85</sup>

### **A házastárs és élettárs, mint áldozat**

A női áldozatok aránya a hozzátartozók sérelmére elkövetett erőszakos bűncselekményekben kifejezetten magas, a partnergyilkosságok esetén áldozati oldalon egyértelmű női többséget látunk a statisztikákban.<sup>86</sup> Összességében elmondható, hogy a családon belül elkövetett emberölések tipikus áldozata nő, aki korábban vagy a halálos bántalmazás idején romantikus kapcsolatban állt az elkövetővel, azonban tekintettel dolgozatom központi témájára, a feleséggyilkosságokkal csak érintőlegesen foglalkozom.

A partner sérelmére elkövetett gyilkosságok jellemzője az azt megelőző családon belüli abúzus, amely kiegészül az elkövető oldaláról a kóros birtoklási vágygal, beteges féltékenységgel. Az áldozat halálával záruló erőszakot megelőzi sok esetben a felek szeparációja, amelyet az abúzust tanúsító fél képtelen elfogadni, ezért partnere vagy saját maga megölésével fenyeget. A bántalmazó oldalán nem ritka a mentális betegségek jelenléte, különös tekintettel a depresszióra, valamint a rossz agressziókontrollból kifolyólag sok

---

<sup>81</sup> Uo. 74.

<sup>82</sup> KOVÁTS: i. m. 124.

<sup>83</sup> Uo. 125.

<sup>84</sup> D. MARLEAU – POULIN – WEBNACK – ROY – LAPORTE: i. m. 59.

<sup>85</sup> Uo. 61.

<sup>86</sup> BOLYKY: i. m. 69.

esetben az elkövetők már korábban büntetettek voltak.<sup>87</sup> A partner megölése legtöbb esetben egy állandó jellegű, elhúzódó bántalmazási folyamat lezáró mozzanata. A férfi elkövető azonban nem csupán az emberölés vonatkozásában elkövető, hanem a gyilkosságot megelőző abúzus során is ő volt az offenzív fél, aki az erőszakos cselekményeket kiprovokálta, alakította.<sup>88</sup> A B. M. Cornier által vizsgált feleséggyilkosságok szintén megerősítették, hogy a házastárs vagy élettárs megölését az esetek döntő többségében megelőzi a családon belüli erőszak valamely formája. Valamennyi esetben a gyilkos és meggyilkolt partnere közötti kapcsolat problémákkal teli, a lelki- és testi bántalmazás formái jelen voltak, azonban az abúzus ellenére a felek képtelenek voltak véglegesen megszakítani a kapcsolatukat egymással.<sup>89</sup>

Az ambivalens partnerkapcsolatot szemlélteti a Miskolci Törvényszék 6.B.31/2020/125. számú határozata, amelyben az elítélt férfi korábbi feleségét – aki az elkövetés idején élettársa volt – ölte meg különös kegyetlenséggel. A bíróság ítéletében tökéletesen írja le a feleséggyilkosságokat gyakorta megelőző, kölcsönösen bántalmazó kapcsolati dinamikát;

*„A bizonyítás anyaga jól mutatja ambivalens érzésekkel, vonzással-taszítással, számtalan konfliktussal terhelt, sokévig tartó, a köznyelvben úgy említett hogy „se veled, se nélküled” kapcsolatukat, melyet gyakran hűtlenség, kicsapongás, italozás és gyakori tettlegesség, egymás iránti agresszió, hatósági eljárásokban is többször deklarált vádlotti erőszak, brutalitás „fémjelzett”, s vezetett el ez a számos baljós előzményi esettel, büntetőüggyel, távolságtartásos eljárással stb. „tarkított” párkapcsolat végül a középkorú sértett erőszakos halálához.”<sup>90</sup>*

A férfi elkövetőkben felmerülő erős birtoklási vágy, és a beteges szintű féltékenység nem csupán az egyénekre specifikusan jellemző pszichológiai okokra vezethető vissza, hanem annak történelmi, társadalmi gyökerei is vannak. A partnergyilkosságok szociológiai magyarázata a történelmi jellegű patriarchális társadalmi normák napjainkban is érzékelhető hatására világít rá. A patriarchális társadalmi normák azonban nem csak a férfiak és nők közötti alá-felé rendeltségi viszonyon keresztül mutatkoznak meg, hanem a férfiak egymás közötti agresszív versengési vágyában is. A férfiak által megvalósított partnergyilkosságok esetében, amennyiben az ölési aktus több ember sérelmére történik, akkor sok esetben a

---

<sup>87</sup> WEBSDALE: i. m. 19.

<sup>88</sup> Uo. 205.

<sup>89</sup> MÜNNICH: i. m. 143.

<sup>90</sup> Miskolci Törvényszék 6.B.31/2020/125. [74]

második áldozat a nő új élettársa, barátja vagy esetlegesen egy fennálló szerelmi háromszög harmadik szereplője. A férfiak közötti kompetitív viselkedés nemcsak a versenytárs megölésében nyilvánulhat meg, hanem a családon belüli erőszakot tápláló agresszióforrás is lehet. A társadalmi, illetve vagyoni szempontok alapján a sikertelennek titulált férfiak a kontrollgyakorlást a romantikus és családi kapcsolataik útján igyekeznek kompenzálni, ezáltal fordulva a családon belüli erőszak különböző típusaihoz, amely bizonyos esetben halálhoz vezet. Fontos kiemelni azonban, hogy amíg a partnergyilkosságok kapcsán a kontrollvesztettség érzése elsősorban romantikus, szexuális töltetű, addig a családirtások kapcsán a férfi elkövető aggodalma az általánosságban róla kialakult férfi kép torzulásától, becsület- és státuszvesztéstől tart, amely sokkal összetettebb motívum, mint az egyrendbeli emberölések, ahol az áldozat a volt házastárs, élettárs.<sup>91</sup>

### **A gyermek, mint áldozat**

A gyermekeket tekinthetjük a párkapcsolati partner után a második legnagyobb áldozati csoportnak. A gyermekek viktimizációja szempontjából mondhatni irreleváns az áldozat neme, a fiúk és lányok szinte ugyanolyan arányban váltak a gyilkosságok áldozataivá.<sup>92</sup> A gyermekek szempontjából a kornak sokkal inkább van szerepe az áldozattá válás szempontjából, mintsem a nemnek. Mind a magyar, mind a nemzetközi kutatások alapján kirajzolódik, hogy a gyermekgyilkosságok áldozatai jellemzően tizennégy éven aluliak, a gyermek kora kifejezetten a bántalmazás, elhanyagolás útján megvalósuló emberölések kapcsán kiemelkedő vulnerabilitási tényező.<sup>93</sup> A gyermekgyilkosságok kapcsán az elkövetőről alkotott laikus kép igencsak változatos lehet, a tragédiák hallatán sok esetben asszociálunk az újszülöttek kitételére, egyedül hagyására, amely kapcsán automatikusan női elkövetőre gondolunk. Azonban az elmúlt években számottevő médiavisszhangot kapó, saját gyermek sérelmére elkövetett emberölések hatására a gyermekgyilkosság szó alapján hajlamosak vagyunk az apára gondolni, mint elkövetőre. A megosztó elkövetői profil okkal él az átlagemberben, ugyanis a kriminálstatisztikai adatok alapján a saját gyermek sérelmére elkövetett emberölések esetén gyakorlatilag azonos arányban beszélhetünk elkövető anyáról és elkövető apáról.<sup>94</sup> Bár a biológiai szülők ugyanolyan mértékben tehetőek felelőssé ezen tragédiáért, azonban a nemek szerinti bontás alapján a mérleg nyelve egyértelműen a férfiak

---

<sup>91</sup> WEBSDALE: i. m. 205 – 209.

<sup>92</sup> UNODC: *Global study on homicide: Killing of children and young adults*. Vienna, United Nations Office on Drugs and Crime, 2019. 17.

<sup>93</sup> BOLYKY: i. m. 71.

<sup>94</sup> WEBSDALE: i. m. 201.

felé billen az elkövetői oldalon. A családon belüli keretek között megvalósuló gyermekgyilkosságok esetén az elkövetők kétharmada férfi, amely oka a nevelőapák, új férfi partnerek által, nevelt gyermekük sérelmére elkövetett emberölés.<sup>95</sup>

A gyermekek áldozattá válása szempontjából jelentős rizikófaktor a gyermek és a szülő szerepet betöltő személy közötti nem vérszerinti kapocs, a gyermek testi- vagy értelmi fogyatékosága és a kisgyermek korából adódó fizikai törékenysége. A gyermek és az elkövető közötti nem vérszerinti kapcsolatra, mint kockázati tényezőre több kutatás is rávilágított. A halálos kimenetelű bántalmazások kapcsán vizsgált esetekben kiemelkedő szerepe volt a nevelőapáknak. Az úgynevezett *Cinderella effect* azon egyértelmű összefüggésre világít rá, amikor az egy háztartásban élők esetén a nem vérszerinti kapcsolatban álló gyermek nagyobb eséllyel szenved el abúzust nevelőszülőjétől, mintha biológiai gyermeke lenne.<sup>96</sup> A jelenséget több nemzetközi kutatás is alátámasztotta; Scott (1973), Daly & Wilson (1998), illetve Tooley és társai (2006) által vizsgált esetek mind megerősítették a nevelőapák kiemelt szerepét a fatális kimenetelű bántalmazásokban. Ezen tendenciák hazai létét pedig Farkas is alátámasztotta doktori értekezésében.<sup>97</sup>

Szintén rizikófaktoraként értékelhető, amennyiben a gyermek fogyatékosággal élő személy. Ezekben az esetekben a szülő kifejezett teherként éli meg gyermeke fogyatékoságát, a gyermek megölésére pedig kegyelmi cselekedetként tekint.<sup>98</sup> A Daly és Wilson által végzett kutatás kimutatta, hogy az értelmi vagy fizikai fogyatékosággal élő gyermekek sérelmére megvalósított bántalmazás öt-tízszer gyakrabban fordul elő, mint egészséges társaik körében.<sup>99</sup>

A gyermekek sérelmére elkövetett emberölésekszámos esetben a látencia homályába burkolóznak. Ilyenkor a hatóságok azokat hirtelen csecsemő elhalálozásnak, vagyis *sudden infant death syndrome*-ként (SIDS) ítélik meg. Az Egyesült Államokban végzett kutatások rámutatnak, hogy a kis közösségekben előfordul, hogy a hatóságok és az ügyben eljáró halottképek nem rendelkeznek kellő szakképzettséggel, a településen a szoros ismeretségekre tekintettel, a pletykák elkerülése végett inkább eltekintenek a boncolás megejtésétől.<sup>100</sup>

---

<sup>95</sup> Uo. 201.

<sup>96</sup> FARKAS; i. m. 111.

<sup>97</sup> Uo. 111 – 113.

<sup>98</sup> L. ALT – K. WELLS; i. m. 14 – 15.

<sup>99</sup> Farkas; i. m. 114.

<sup>100</sup> Ann GOETTING; *Homicide in families and other special populations*. New York, Springer Publishing Company, Inc., 1995. 90 – 91.

## A férfiak által megvalósított saját gyermek sérelmére elkövetett emberölések

A házastársi problémák egyértelműen összefüggésben állnak a gyermekölésekkel. A szerelemföltés és a saját gyermek sérelmére történő elkövetés kapcsolatára mutat rá a Marleau és társai által végzett kutatás is. A tíz vizsgált férfi közül öt esetében volt megállapítható az erős szeparációs szorongás, két férfi esetében a partnerük hűtlensége is közrejátszott a gyilkosság véghezvitelében.<sup>101</sup> A szerelemföltésből, bosszúállásból elkövetett gyermekgyilkosságok gyakran állnak kapcsolatban az elkövető által megvalósított öngyilkossággal, így a feltékenységről, mint motívumról még a kiterjesztett öngyilkosságok kapcsán is említést teszek.

A szerelemföltésből gyermekölést elkövetők motívumát mutatja be a Veszprémi Törvényszék 15.B.316/2019/121/I. számú határozata. Az ügyben a volt partner általi elhagyás megtorlásaként az ügy terheltje végzett a korábbi élettársával, valamint annak gyermekével, akit egy ideig közösen neveltek. Az eset körülményeiből világosan látszik, hogy a terhelt beteges szintű feltékenysége nem csupán a volt élettárs birtoklására irányult, hanem egyúttal a kapcsolat során felmerülő problémák okát is kivetítette a partner előző kapcsolatából származó gyermekére, illetve annak biológiai apjára.

„...illetve a vádlott nem megfelelően bánik a gyermekkel, kiabál vele és parancsolgat neki, ezért többször felmerült benne, hogy visszaköltöznék a gyermek apjához, tanú2 tanúhoz. Terhelt1 vádlott a sértett sértettel való együttélésük során több alkalommal is kevesellte a szexuális együttlétek számát, és nehezen viselte, ha sértett sértett nem vele, hanem a gyermekkel, gyermekkorú sértett2 sértettel foglalkozott. sértett sértett szavá is tette a vádlottnak, hogy miért féltékeny a gyermekre.”<sup>102</sup> Az ismertetett jogeset jól tükrözi egyrészt a gyermekek esetén vulnerabilitási tényezőként felmerülő nem vérszerinti szülő-gyermek kapcsolatot (*Cinderella effect*), valamint a férfiak kapcsán a szexuális együttlétek hiányából eredeztethető frusztrációt. Az intimitás hiányát nem csupán elkövetői oldalon érzékelik negatívumként a férfiak, a Varga és Bálint által a bántalmazott férfiak körében készített felmérés során a megkérdezettek 57 százaléka gondolta a szexuális tevékenység megvonását a bántalmazás formájának.<sup>103</sup> Ez jól szemlélteti, hogy a férfiak hajlamosak a szexuális együttlétek hiányát a nő részéről

<sup>101</sup> D. MARLEAU – POULIN – WEBNACK – ROY – LAPORTE: i. m. 58 – 59.

<sup>102</sup> Veszprémi Törvényszék 15.B.316/2019/121/I. [9]

<sup>103</sup> VARGA – BÁLINT: i. m. 27.

szándékos, bántó cselekedetként értékelni, amennyiben pedig ez a szemlélet beteges féltékenységgel is társul, úgy könnyen a gyermekben kereshetik ezen párkapcsolati probléma forrását – amely egyes esetekben, az ügyből megismerthez hasonló tragédiákhoz vezethet.

A *fatális bántalmazás* a saját gyermek sérelmére elkövetett emberöléseken belül a többi kategóriától jól elhatárolható csoport, hiszen itt nem beszélhetünk olyan karakterisztikus elkövetői motivációról, mint a többi ismertetett esetben. A végzetes kimenetelű bántalmazások és elhanyagolások kapcsán a legnagyobb elkövetői csoport a gyermek biológiai szülei. Azonban ezen emberölés típus esetén is a férfi elkövetők kerülnek fölénybe, tekintettel arra, hogy a második legnagyobb elkövető típus a nevelőszülő, gondviselő volt, azonban ebben a csoportban a női elkövetők száma elenyésző.<sup>104</sup> A halálos kimenetelű bántalmazások és elhanyagolások kapcsán megoszlik a nemek aránya az elkövetői oldalon, amely korrelál a gyermekbántalmazás kapcsán bemutatott tapasztalatokkal; a fizikai abúzust elsősorban férfiak valósítják meg, így a végzetes kimenetelű bántalmazások is többnyire férfi elkövetőkhöz köthető, míg az elhanyagolás a női elkövetőkre jellemző.<sup>105</sup>

A Fővárosi Törvényszék 18.B.777/2019/107. számú határozata világosan mutatja be a végzetes kimenetelű bántalmazás során felmerülő leggyakoribb vulnerabilitási tényezőket. Az áldozat a terhelt bántalmazása hatására az úgynevezett rázott gyermek szindróma következtében halálozott el.<sup>106</sup> Ahogy az kifejtésre került a gyermekek áldozattá válása kapcsán, kiemelt rizikófaktor a gyermek életkora és az ebből eredő fizikai törékenysége. Az eset jól tükrözi továbbá a gyermek és az elkövető közötti nem vérszerinti kapcsolat kockázatát, ugyanis az ügy terheltje a gyermek nevelőapja volt;

*„ambivalens viszony fűzte a gyermekhez: amíg a gyermek magatartása megfelelt az elvárásainak, addig szerető apaként tudott megjelenni a gyermek életében, amikor azonban a gyermek nem „jól viselkedett”, ezt már nem tudta biztosítani.”*<sup>107</sup>

A kiterjesztett öngyilkosságok önálló vizsgálata a dolgozatomban kiemelt jelentőséget kapott, tekintettel arra, hogy a kutatás megkezdésére ösztönző két gyermekgyilkosság során is beszélhetünk az elkövető általi öngyilkosságról, illetve annak kísérletéről. Bár a büntetőjog tudománya nem szankcionálja az öngyilkosságot, mint deviáns viselkedési formát a

<sup>104</sup> Charles Patrick EWING: *Fatal families: the dynamics of intrafamilial homicide*. Thousand Oaks, SAGE Publications, Inc., 1997. 95.

<sup>105</sup> Uo. 96.

<sup>106</sup> Fővárosi Törvényszék 18.B.777/2019/107. [10]

<sup>107</sup> Fővárosi Törvényszék 18.B.777/2019/107. [36]

kiterjesztett öngyilkosságok esetén, azokat büntető anyagi jogi értelemben sem kezelheti az eljáró bíró pusztán emberölés alap- vagy minősített eseteként. A kiterjesztett öngyilkosságok magukon hordozzák mind az öngyilkosságra, mind a szándékos emberölésekre jellemző pszichiátriai kórképeket, ezért nem meglepő, hogy az ítélethozatal során ezen tényezők jelentősen befolyásolják a büntetési tétel mértékét vagy akár a büntetés teljes elmaradását.<sup>108</sup>

A kiterjesztett öngyilkosságok definiálása során kiemelt szerepe van a folyamatosságnak, hogy az ölési cselekményt és az öngyilkosságot egyetlen akaratelhatározás hatására hajtja végre az elkövető. Mind a nemzetközi szakirodalom, mind a Magyarországon Bolyky Orsolya által, a kiterjesztett öngyilkosságokat vizsgáló kutatás rávilágít arra, hogy a férfi elkövetők elsődleges motívuma a féltékenység és a bosszúvágy, ellenben a nők elsősorban saját helyzetük kilátástalansága végett fordulnak a gyilkossághoz.<sup>109</sup>

A kiterjesztett öngyilkosságok kategorizálása történhet az áldozatok alapján, ilyenkor megkülönböztethetünk kizárólag a partner sérelmére elkövetett kiterjesztett öngyilkosságokat, a gyermek vagy gyermekek sérelmére kiterjesztett öngyilkosságokat, a családirtasokat, ahol mind a partner, mind a gyermek áldozata az ölési cselekménynek, illetve a távolabbi hozzátartozó, rokon sérelmére elkövetett kiterjesztett öngyilkosságokat.<sup>110</sup> A Resnick által kidolgozott csoportosítás szerint a kiterjesztett öngyilkosságok lehetnek *pszichotikus* jellegűek, amikor az elkövető pszichotikus állapotban követi el tettét. Beszélhetünk *altruisztikus* elkövetőkről, amikor a szülő a saját maga vagy gyermeke vélt vagy valós szenvedésének kíván véget vetni, tekintettel arra, hogy az altruisztikus elkövetés leginkább a nőkre jellemző, így annak bemutatására a nők által elkövetett gyermekölések fejezetében kerül sor. A férfiak kapcsán a legrelevánsabb motiváció a kiterjesztett öngyilkosságok esetén is a *bosszúállás*. Illetve a kiterjesztett öngyilkosságok esetén is beszélhetünk *végzetes bántalmazás* vagy *elhanyagolásról*, amikor az elkövető – realizálva tettét – annak hatására vet véget saját életének.<sup>111</sup> Dolgozatom témájára tekintettel a partner sérelmére elkövetett kiterjesztett öngyilkosságokat nem ismertetem, bár fontos kiemelni, hogy a férfi elkövetők szempontjából a partnerük az elsődleges áldozati csoport.

A házastárs vagy élettárs sérelmére elkövetett kiterjesztett öngyilkosságok relevanciáját jól szemlélteti Fővárosi Törvényszék 7.B.480/2019/58-II. számú határozata, amelyben az eljáró bíróság emberölés kísérletének tárgyában hozott

---

<sup>108</sup> BOLYKY: i. m. 63.

<sup>109</sup> Uo. 67.

<sup>110</sup> Uo. 69 – 73.

<sup>111</sup> Uo. 70.

ítéletet. Az esetben elmondható volt, hogy a sikertelen, partner sérelmére elkövetett emberölést egy szintén sikertelen öngyilkossági kísérlet követte. Azonban fontos tanulságra világít rá a határozat, ugyanis az esetben a kísérleti szakban maradás a kiskorú gyermek közbelépésének volt köszönhető, aki a dulakodás során nyolc napon belül gyógyuló sérüléseket szenvedett el.<sup>112</sup> Látható, hogy a terhelt nem csupán a saját maga és partnere halálának lehetőségébe nyugszik bele, hanem abba is, hogy az ölési cselekmény során akár gyermekét is súlyosan bántalmazhatja, esetlegesen – tekintettel az esetben a késhasználat tényére – életét is kiolthatja. Vagyis a szülők közötti kapcsolati bántalmazás a gyermek áldozattá válását is valószínűsíti.

A Resnick-féle kategorizáció szerint, a férfiak kapcsán a pszichotikus és a bosszúvágy által motivált elkövetőkről írok.

A kiterjesztett öngyilkosságot elkövető férfiak *differnetia specificája*, hogy a korábban ismertetett elkövetőkhöz képest ezek a férfiak nem büntetett előéletűek, a Bolyky által végzett hazai kutatásban vizsgált apák korábban nem bántalmazták feleségüket, illetve gyermekeiket.<sup>113</sup>

Eklatáns példa a kiterjesztett öngyilkosságot elkövető férfira a Győri Törvényszék 6.B.255/2019/72/II. számú határozatában szereplő terhelt, aki teljességgel megfeleltethető a hazai kutatás alapján megalkotott elkövetői profilnak. Az elítélt férfi „*főiskolát végzett, szociálpedagógus és diplomás ápoló képzettséggel rendelkezik*”, továbbá büntetlen előéletű.<sup>114</sup> Az anyagi problémákkal nem rendelkező, felsőfokú végzettséggel rendelkező családos férfi gyakorlatilag a „*semmiből*” kísérelt meg kiterjesztett öngyilkosságot;

„*A vádlott a közlekedése során – öngyilkossági szándéktól vezérelve – elhatározta, hogy az általa vezetett személygépkocsival szándékosan nekihajtott a szembejövő forgalomban haladó egyik járműnek. A vádlott tisztában volt azzal, hogy az ütközés következtében önmagán kívül a vele együtt utazó gyermek és a másik járműben utazó(k) halála is bekövetkezhet.*”<sup>115</sup>

---

<sup>112</sup> Fővárosi Törvényszék 7.B.480/2019/58-II. [13]

<sup>113</sup> Bolyky: i. m. 72.

<sup>114</sup> Győri Törvényszék 6.B.255/2019/72/II.

<sup>115</sup> Győri Törvényszék 6.B.255/2019/72/II.

Ez elsősorban a pszichotikus elkövetők esetén áll fenn, ugyanis a bosszúból elkövetett kiterjesztett öngyilkosságok esetén, mint ahogy azt az aszódi és győri gyermekgyilkosságok esete is alátámasztja, igen is előfordul a korábbi családon belüli abúzus vagy akár a büntetett előélet. Azonban a pszichotikus elkövetők csoportja az egyetlen olyan férfi elkövetői csoport, ahol nem látunk közvetlen ok-okozati kapcsolatot a családon belüli erőszak és a saját gyermek sérelmére elkövetett emberölések között. Azonban még ezekben az esetekben sem tekinthetünk el attól, hogy bizonyos mentális zavarok esetén – ahogyan arra korábban utaltam – beszélhetünk korai szocializációs problémákról, csecsemő- vagy kisgyermekkorban elszenvedett traumákról, amelyek következtében példának okáért az egyénben személyiségzavar vagy pszichózis alakulhat ki. A családon belüli erőszak és a mentális zavarok kialakulása közötti kapcsolat nem közvetlen, de a gyermekkorban elszenvedett bántalmazás kiemelt vulnerabilitási tényező a mentális egészség szempontjából. A pszichotikus elkövetők esetén a hazai kutatás eredményeit tekintve a skizofrénia volt a leggyakrabban diagnosztizált betegség, az esetek többségében ezen elkövetőket felmentették, a bíróság kényszergyógykezelésüket rendelte el.<sup>116</sup>

A korábban már ismertetett, 6.B.255/2019/72/II. számú határozatban is megfigyelhető volt az elkövető pszichotikus állapota, amely megmagyarázza az iratok alapján jól szituált férfinak tűnő személy énidegen magatartását. A vádlott személyiségzavarban szenvedő személy (*sensitiv-paranoid personopathia*), a nála diagnosztizált zavar kapcsán pedig előfordulnak úgynevezett átmeneti kóros személyiségi reakciók, ahol felfedezhetőek a korábban a skizofréniánál ismertetett tünetek, mint például; „*intenzív motiváló hatással bíró paranoid élmények, ötletek, túlértékelések, téveszmék, esetleges érzécsalódások, érzelmi és hangulati torzulás, pszichózis*”.<sup>117</sup>

Azonban a pszichotikus elkövetők esetén sem választhatjuk el az olyan életbeli körülményeket, amelyek mint racionális indíték közrejátszhattak tettük véghezvitelében.<sup>118</sup> A férfiak által elkövetett kiterjesztett öngyilkosságok esetén mind a nemzetközi, mind a hazai kutatások azt támasztják alá, hogy az elkövetést megelőzően párkapcsolatuk megromlott, az elkövetéskor már bekövetkezett a partnertől való szeparáció.<sup>119</sup> A bosszúból elkövetett

---

<sup>116</sup> BOLYKY: i. m. 66 – 67.

<sup>117</sup> Győri Törvényszék 6.B.255/2019/72/II.

<sup>118</sup> BOLYKY: i. m. 66 – 67.

<sup>119</sup> Uo. 74.

kiterjesztett öngyilkosságok esetén is az elsődleges áldozat a korábbi partner, majd csak ezt követően a gyermekek.<sup>120</sup>

A korábbiakban ismertetett, emberölés kísérletének tárgyában hozott ítélet (7.B.480/2019/58-II. számú határozat) jól szemlélteti az elkövető életében felmerülő objektív okokat, illetve az elkövető személyiségéből fakadó tényezőket, amelyek együttes jelenléte készítette a tett véghezvitelére. Az esetben a terhelt motivációja egyértelműen a szerelemfáltás volt, amelynek a kapcsolat során komoly előzménytörténete volt („A sértett arról is részletesen beszámolt, hogy a vádlott évek óta féltékenykedett és ezzel összefüggésben folyamatosan fenyegette, szidalmazta, bántalmazta, illetve öngyilkossági kísérletei is voltak.”<sup>121</sup>, valamint „... egészségügyi, valamint párkapcsolati problémái miatt rossz lelkiállapotban volt, feleségére, aki külföldön akart munkát vállalni féltékeny volt, ezért – hogy elutazását megakadályozza – ... fékolajat ivott.”<sup>122</sup>). Azonban a magatartását nagyban befolyásolta mentális betegsége (bipoláris zavar), amely miatt kórházi kezelés alatt állt.<sup>123</sup>

A feldolgozatlan trauma hatására az elkövető két narratíva mentén validálhatja tettét; megkülönböztetjük a *vádló*, illetve a *lehangolt* elkövetőket. A vádló típus sokkalta gyakoribb a szerelmi csalódásból elkövetett családirítások esetén.

A korábban a szerelemfáltések kapcsán ismertetett 15.B.316/2019/121/I. számú határozat kapcsán is láthatunk megelőző magánéleti csalódást (a partner elhagyja a terheltet és visszatér gyermekei apjához), amelyet az elkövető vádló viselkedése követett [„felelősségre vonta a sértettet hogyan volt képes szexuális kapcsolatot létesíteni tanú2 tanúval („Utánam még képes voltál vele. Akkor a miénk nem is számított neked.”)].<sup>124</sup>

Bár ahogy az a korábban leírtakból kiderült, a terhelt részéről a kettősgyilkosságot nem követte az öngyilkosság, azonban az eset irataiból fény derült a férfi ilyen jellegű szándékára és ezen szándék családtagok<sup>125</sup> és a korábbi élettárs felé történő kinyilvánítására; „(...) mióta elhagytál, össze vagyok omolva teljesen, fáj a sok gondolat, folyton jár az agyam és menekülnék. Míg bele nem örülök. És felkenődöm

---

<sup>120</sup> Uo. 74.

<sup>121</sup> Fővárosi Törvényszék 7.B.480/2019/58-II. [43]

<sup>122</sup> Fővárosi Törvényszék 7.B.480/2019/58-II. [8]

<sup>123</sup> Fővárosi Törvényszék 7.B.480/2019/58-II. [8]

<sup>124</sup> Veszprémi Törvényszék 15.B.316/2019/121/I. [12]

<sup>125</sup> Veszprémi Törvényszék 15.B.316/2019/121/I. [61]

*valahova és vége, nem bírom. Egyedül vagyok nincs kiút (...) napok óta nem alszom (...)*”.<sup>126</sup>

A lehangolt elkövetők inkább az altruisztikus kategóriába sorolhatók, amelyek bemutatására a továbbiakban, a nők által elkövetett gyermekgyilkosságok kapcsán kerül sor.<sup>127</sup>

---

<sup>126</sup> Veszprémi Törvényszék 15.B.316/2019/121/I. [12]

<sup>127</sup> BOLYKY: i. m. 72.

## 6. A nők által megvalósított saját gyermek sérelmére elkövetett emberölések

A nők által elkövetett emberölések élesen elhatárolhatók a férfi társaik által elkövetett gyilkosságoktól. A nők által elkövetett élet elleni bűncselekmények szinte kizárólagosan közeli hozzátartozók ellen irányulnak, az ölési cselekmények sok esetben sokkal kegyetlenebbek, túlzóbbak mint a férfiak által elkövetett emberölések.<sup>128</sup> A továbbiakban annak bemutatására törekszem, hogy mi áll a nők által véghez vitt gyilkosságok brutalitása, érzelmi túlfűtöttsége mögött.

### Lélektani jellemzők

A saját gyermek sérelmére emberölést elkövető nők esetén a mentális zavarok és megbetegedések kapcsán láthatunk némi átfedést a férfi elkövetőkkel. A pszichés megbetegedések (depresszió és annak pszichotikus esete, személyiségzavarok) a női elkövetők esetében is gyakoriak.<sup>129</sup> A nőket jellemző néhány atipikus zavar szorosan kapcsolódik az általuk megvalósított emberölés típusához, ezek közül a posztpartum depresszió és posztpartum pszichózis, a ráhatásos Münchausen szindróma, valamint a bántalmazott nő szindróma (*battered woman syndrome*) kerül bemutatásra.

A posztpartum depressziónak, illetve a posztpartum pszichózisnak az újszülöttek sérelmére elkövetett emberölések kapcsán van kiemelt jelentősége. A szülés utáni depresszió egyaránt vezethető vissza biológiai okokra (a terhesség során megemelkedett ösztrogén és progeszteron szint visszaesése a normál tartományba a szülést követően), valamint a változott életkörülmények és környezet okozta érzelmi stresszre.<sup>130</sup> A posztpartum depressziótól szenvedő nők esetében az alacsony önértékelés és a feszültség kezelésével kapcsolatos problémák fokozottan jelen voltak más, major depresszióban szenvedő betegekhez képest.<sup>131</sup> Ahogy az a férfi elkövetőknél ismertetésre került, a pszichotikus állapot a beteg állapotának kritikusságára utaló jelző. A posztpartum pszichózis leggyakrabban a szülést követő negyedik héten jelentkezik, a tünetek pedig hozzávetőleg egy hónapig tartanak miután teljesen elmúlnak.<sup>132</sup> A beteg a hallucinációk következtében hangokat vél hallani, amelyek az

---

<sup>128</sup> SZABÓ Anna: A női bűnözés az újabb kriminológiai irodalomban, *Arsboni*, 2012. 11 – 13.

<sup>129</sup> EWING: i. m. 153 – 154.

<sup>130</sup> EWING: i. m. 62-63.

<sup>131</sup> Lita Linzer SCHWARTZ – Natalie K. ISSER: *Endangered children: neonaticide, infanticide, filicide*. Boca Raton, CRC Press LLC, 2000. 106.

<sup>132</sup> Uo. 106.

újszülött megölésére bíztatják. A betegek által tapasztalt hallucinációk során gyakran visszatérő elem az ördög vagy más gonosz entitás által megszállt csecsemő képe, a gyermek végzetes sorsa, amelyet az anya csak az újszülött megölésével akadályozhat meg.<sup>133</sup> A pszichotikus tünetek diagnosztizálatlanul maradása szoros kapcsolatot mutat az újszülöttek sérelmére elkövetett emberölésekkel.

A Mentális Betegségek Diagnosztikai és Statisztikai Kézikönyvének negyedik kiadása, azaz a DSM-IV a színlelt (*factitus*) zavarok között tárgyalja a Münchausen szindrómát, valamint a ráhatásos Münchausen szindrómát (másnéven; helyettesítő, vagy más által előidézett Münchausen-szindróma), amely a kórkép még ritkább típusa.<sup>134</sup> A ráhatásos Münchausen szindróma esetén – ellentétben a rendellenesség tipikus esetében, ahol a zavart egyén magát betegíti meg – a szindrómában szenvedő személy egy más személyt, jellemzően gyermekét betegíti meg.<sup>135</sup> A betegség következtében a gyermeket indokolatlan orvosi kezeléseknak és vizsgálatoknak teszi ki, a gyermek betegségének fenntartása érdekében megakadályozza a gyógyulást, illetve legsúlyosabb esetekben a gyermek halálához vezet a szülő aktív (például folyamatos mérgezés) vagy passzív (például sebek nem kezelése) magatartása.<sup>136</sup> A tévesen kezelt gyermek esetén sokáig rejtve marad, hogy az orvosi kezelés indokolatlan, mivel a szindrómában szenvedő szülő kifejezetten meggyőző, egy aggódó, gondoskodó szülő képét mutatja.<sup>137</sup> A szindrómában szenvedő anyák többnyire a családon belül a domináns felek, az apa sincs tisztában házastársa magatartásával, hisz felesége meglátásaiban a gyermek betegségével kapcsolatban. A Münchausen szindrómás anya valójában a saját szeretethiányát igyekszik kielégíteni azon keresztül, hogy a betegség útján kapcsolatokat alakíthat ki mind az egészségügyi dolgozókkal, mind más beteg gyermekek szüleivel. A fokozott kapcsolatkeresés és a beteges gondoskodás oka, hogy a szindrómában szenvedő személy gyermekkorra traumákkal teli, bántalmazottak voltak, mentális betegségekben (például depresszióban) szenvednek.<sup>138</sup>

A leginkább anyák körében előforduló szindrómát ismerteti az Egri Törvényszék 5.B.53/2016/52. határozatszámú ítélete. Az ügyben mindkét szülőt terhelte a felelősség a gondozási kötelezettségük elmulasztásából fakadó súlyos fokú kiszáradásért és alultápláltságért, amelyek a gyermek halálához vezettek. Azonban ezen esetben is az

---

<sup>133</sup> EWING: i. m. 62.

<sup>134</sup> Uo. 46-47.

<sup>135</sup> FARKAS: i. m. 59.

<sup>136</sup> Uo. 60.

<sup>137</sup> EWING: i. m. 47.

<sup>138</sup> FARKAS: i. m. 62 – 63.

első rendű vádlott, azaz az anya vonatkozásában bírt relevanciával az úgynevezett „helyettesítő Münchausen szindróma”. Az anya az eljárás során következetesen állította, hogy gyermeke genetikai eredetű zsírsavcsere-betegségben szenvedett.<sup>139</sup>

A bizonyítás során egyértelműen kirajzolódott, hogy az anya más gyermekei vonatkozásában is hasonló magatartást tanúsított; többi gyermeke kapcsán nem vagy hiányosan diagnosztizált reflux, tejfehérje érzékenység és MCAD betegséggel magyarázta a gyermekek elégtelen mértékű súlygyarapodását.<sup>140</sup> A gyermekek végzetes kimenetelű súlyvesztése a gyermekeknek az anya gondozásából való kiemelése miatt maradt el.

A szindróma nehéz diagnosztizálhatóságára és a zavarnak az egyénre gyakorolt hatása felmérésének nehézségekről foglaltak állást az ügyben eljáró szakértők is.

*„A kivetített „Münchausen-szindróma” a szakértő szerint ellentmondásos jelenség, nem is igazi betegség, hanem a gyermekbántalmazás egy különösen kegyetlen módja, ezért azt nem orvosi, hanem büntetőjogi szempontból kell vizsgálni. A „helyettesítő Münchausen-szindróma” nem önálló diagnózis, jellemzően pszichopátiás személyiségstruktúrába ágyazódva jelentkezik, és a gyermekbántalmazás egyik legsúlyosabb formájának számít, melynél a gyermeket nem a szó hagyományos értelmében éri fizikai bántalmazás, hanem mérgezik, éheztetik, különböző betegségekkel fertőzik meg, fojtogatják, vagy egyéb módon okoznak neki fájdalmat.”<sup>141</sup>*

Ennek hatására, ezen ügyben is rámutatott az eljáró bíróság, hogy a helyettesítő Münchausen szindróma nem értékelhető kóros elmeállapottal egyenértékű személyiségzavarként, valamint az ismertetett esetben a szindróma nem állt ok-okozati összefüggésben a gyermek halálával, hiszen az a szülőknek a hatóságoktól való tudatos elzárkózásának következménye volt.<sup>142</sup>

A bántalmazott nő szindróma (*battered woman syndrome*) egyszerre utal a nő által elszenvedett fizikai, mentális és szexuális bántalmazásra, valamint arra a pszichológiai jelenségre, hogy az abúzált nő mindezek ellenére párjával marad. A bántalmazó kapcsolatban lévő nők a tanult tehetetlenség elmélete alapján megtanulják, hogy hiábavaló lenne bármiféle

---

<sup>139</sup> Egri Törvényszék 5.B.53/2016/52. számú határozata. 22.

<sup>140</sup> Egri Törvényszék 5.B.53/2016/52. számú határozata. 21 – 22.

<sup>141</sup> Egri Törvényszék 5.B.53/2016/52. számú határozata. 20.

<sup>142</sup> Egri Törvényszék 5.B.53/2016/52. számú határozata. 23 – 24.

válaszreakció, ezért inkább passzívan tűrik a bántalmazást.<sup>143</sup> A *battered woman syndrome* és a partner sérelmére elkövetett emberölések kapcsolata nem tisztázott, azonban a témával foglalkozó kutatások rámutatnak, hogy a súlyosabban bántalmazott, halálosan megfenyegetett nők nagyobb eséllyel fordulnak a gyilkossághoz, mint végső megoldáshoz.<sup>144</sup> A bántalmazott nő szindrómában szenvedő nők elsődlegesen nem gyermekeik sérelmére követnek el emberölést, hanem párkapcsolati partnerük sérelmére, így a továbbiakban a nők áldozatait mutatom be, kezdve a házastársakkal és élettársakkal, majd folytatva a gyermekekkel.<sup>145</sup>

### **A házastárs, élettárs mint áldozat**

A nők által elkövetett emberölések kapcsán kiemelendő, hogy azok szinte kizárólag hozzátartozó sérelmére valósulnak meg, amely fontos különbség a férfiak által megvalósított emberölésekhez képest. Az emberölést elkövető nők elsődleges áldozati csoportja az házastárs, élettárs, majd csak ezt követik a gyermekek, majd a szülők és egyéb rokonok.<sup>146</sup> A nők által, a partner sérelmére elkövetett emberölések motivációjukat tekintve élesen elhatárolhatóak a férfiak által megvalósított partnergyilkosságoktól, ahol az elkövetők elsődleges motívuma a szerelemféltség.<sup>147</sup> Mind a nemzetközi, mind a hazai kutatások megerősítik az esetek döntő többségében az áldozat közrehatását, valamint az ölési cselekményt megelőző családon belüli erőszakot.<sup>148</sup> Az áldozati közrehatás jelentőségére hívja fel a figyelmet az alábbi, dr. Parti Ágnes védőügyvédtől származó idézet; „*Nem csak azt kell a bíráknak szemlélniük, hogy emberölés történt, hanem az odavezető utat is.*”<sup>149</sup> Az áldozati közrehatás fogalma Marvin Wolfgang nevéhez köthető, amelyet a philadelphiai emberölések vizsgálata során alkotott meg. A Wolfgang által vizsgált partnergyilkosságok esetén a férfi áldozatok jelentős többsége „provokálta” partnere tettét.<sup>150</sup> Az ölési cselekményt megelőző abúzusban nem feltétlenül kizárólagosan az áldozat volt a proaktív fél, előfordul hogy a bántalmazásban a felek kölcsönösen részt vettek, a partnergyilkosságok kapcsán gyakori a partnerek italozó életmódjára visszavezethető agresszív magatartás.<sup>151</sup> Azonban a kölcsönös közrehatás sokkalta ritkább, mint a férj által tanúsított kizárólagos bántalmazás, amely ismétlődő jelleggel, akár a gyilkosságot közvetlenül megelőzően is sújtotta a végül

---

<sup>143</sup> EWING: i. m. 32 – 33.

<sup>144</sup> Uo. 33.

<sup>145</sup> Uo. 31 – 32.

<sup>146</sup> SZABÓ: i. m. 12.

<sup>147</sup> WEBSDALE: i. m. 121.

<sup>148</sup> Uo. 124.

<sup>149</sup> SZABÓ: i. m. 13.

<sup>150</sup> WEBSDALE: i. m. 11.

<sup>151</sup> SZABÓ: i. m. 18.

emberölést realizáló nőt.<sup>152</sup> A nők által, házastársuk sérelmére elkövetett emberölések számtalan megkülönböztető karakterjeggyel rendelkeznek, azonban dolgozatom központi témájára tekintettel nem áll módomban ezek részletes ismertetése. A nők által elkövetett emberöléseknek azonban nem csupán provokatív áldozatai vannak, az ártatlan áldozatok közül a legjelentősebb csoport a gyermekeké, akiknek az ismertetésével folytatom az áldozatok bemutatását.<sup>153</sup>

### **A gyermek, mint áldozat**

A férfiaknál ismertetett áldozattá válást valószínűsítő rizikófaktorok az anyák által elkövetett emberölések gyermekáldozatai esetében is fennállnak. A viktimizáció szempontjából továbbra is irreleváns az áldozat neme. A gyermekáldozat szempontjából a kornak sokkal inkább van szerepe az áldozattáválás szempontjából, ez különösen igaz a női elkövetők esetén. Ennek egyik oka a kizárólagosan „női bűncselekményként” számontartott újszülött sérelmére elkövetett emberölés, hiszen a csecsemő születés utáni kiszolgáltatott állapota az esetek nagy részében végzetes tényező lehet a túlélés szempontjából, így a gyermek kora kiemelt rizikófaktor ezen esetekben.<sup>154</sup> A gyermek minél fiatalabb kora mellett a gyermek betegsége is kiemelt kockázati tényező az áldozattá válás szempontjából, hiszen a gyermekneveléssel járó terhek elsődlegesen az anyákat terhelik, az ezen körülményekből fakadó ápolási, gondozási teendőknek a nő köteles eleget tenni. Az ezen kötelezettségekből való kitörésként elkövetett gyermekölések kimerítik – a Raskó által megalkotott – terhes kötelezettségtől való szabadulást, mint ölési motivációt.<sup>155</sup> A férfiaknál említett *Cinderella effect* korántsem rendelkezik akkora relevanciával a nőknél, mint a férfiak esetén. A női nevelőszülők ritkán válnak a nevelt gyermek sérelmére elkövetett emberölés elkövetőivé, számuk az elkövetők között elenyésző.<sup>156</sup> Azonban elképzelhetetlen lenne ezen téma érintése kapcsán nem megemlékezni a magyar társadalmat hosszú időre megrázó ügyről, a Szita Bence gyilkosságról. A tizenegyéves Szita Bencét mostohaanyja felbujtására két hajléktalan férfi ölte meg különös kegyetlenséggel.<sup>157</sup> Ezen tragédia kapcsán egyértelműen felismerhetjük a nők esetén ritkán felmerülő motívumot, a féltékenységet, ugyanis ebben az ügyben a

---

<sup>152</sup> WEBSDALE: i. m. 124.

<sup>153</sup> SZABÓ: i. m. 18.

<sup>154</sup> SOLT Ágnes: Az újszülöttek sérelmére elkövetett emberölések jellemzői és az elmúlt évtizedek tendenciája. In: VÓKÓ György (szerk.): *Kriminológiai Tanulmányok* 57. Budapest, Országos Kriminológiai Intézet, 2020. 103.

<sup>155</sup> SZABÓ: i. m. 15.

<sup>156</sup> EWING: i. m. 95.

<sup>157</sup> TÓTH J. Zoltán: A halálbüntetés visszaállítására való törekvés Magyarországon (GI, 2020/1-2., 21-51. o.) 45 – 46.

mostohaanya a párkapcsolati problémáit vetítette ki nevelt fiára. Illetve ezen eset ellenpéldája a Hamupipőke effektusnak is, amelyet a kriminológia tudománya szinte kizárólagosan férfi nevelőszülőkhöz társít. A nők által megvalósított gyermekölések kapcsán további, különös kockázati tényező az áldozattá válás szempontjából, ha az anya, azaz az emberölés elkövetője korábban partnerbántalmazás elszennvedője volt. Ezekben az esetekben az anya a helyzetének kilátástalansága miatt vet véget saját maga és gyermekei életének, akiket nem akar magára hagyni a bántalmazó apával.<sup>158</sup>

### **A nők által megvalósított saját gyermek sérelmére elkövetett emberölések**

A nők esetében nem jellemző a férfiaknál gyakori bosszúvágyból, szerelemféléstől elkövetett emberölés. Bár a saját gyermek sérelmére, nők által elkövetett emberölések csekély százalékát adják ezen gyilkosságok, mégis fontos megemlíteni, hogy az apa hűtlensége vagy a házasságban felmerülő egyéb problémák hatására kialakulhat az anyában az úgynevezett *Médeia komplexus*. A Médeia komplexus a görög mitológiai történetből eredeztethető, amelyben Médeia, férje hűtlenségét megbosszulva megöli gyermekeiket. Hasonlóan Euripidész drámájához, a valóságban is előfordul, hogy feleségek szerelemféléstől gyermekük életére törnek, azonban a Médeia komplexus többnyire elfojtva jelenik meg az anyákban, annak tényét önmaguknak sem ismerik be, így ritka, amikor gyilkosságban manifesztálódik a gyermek iránt érzett agresszió.<sup>159</sup>

Az *elhanyagolás* és a bántalmazás a kriminológiai kutatásokban kéz a kézben járó fogalompár, azonban míg a bántalmazás útján bekövetkező emberölés elsősorban a férfiakhoz köthető, addig az elhanyagolás útján elkövetett emberölések elsődleges elkövetői az anyák.<sup>160</sup> Az elhanyagolás szempontjából megkülönböztethetünk akut-, illetve krónikus elhanyagolást.<sup>161</sup> A motiváció hiányára tekintettel az akut elhanyagolásból bekövetkező emberölések kategóriájával nem foglalkozom, hiszen ebbe a kategóriába többnyire gondatlanságból elkövetett emberölések sorolhatók, így dolgozatomban szempontjából azok ismertetése irreleváns. Az elhanyagolás szempontjából kiemelt kockázati tényező a gyermek kora, a minél inkább a szülő gondoskodására hagyatkozó csecsemő vagy kisgyermek koránál fogva képtelen a külvilág számára jelezni a szenvedését, így az sokkal könnyebben válik végzetes kimenetelűvé. A kisgyermek kizsoltatottságát támasztja alá a Websdale által

---

<sup>158</sup> WEBSDALE: i. m. 214 – 215.

<sup>159</sup> Edward S. STERN: The Medea Complex: The mother's homicidal wishes to her child. *Journal of Mental Science*, vol. 94., no. 395. (1948) 328 – 330.

<sup>160</sup> FARKAS: i. m. 226.

<sup>161</sup> ALT – WELLS: i. m. 16.

végzett kutatás, amelyben a nők által elkövetett gyermeköléseket is vizsgálták. A női elkövetők kifejezett teherként élték meg a kisgyermekkel járó nevelési, gondozási teendőket, amelyek ritkább esetben aktív ölési cselekményben öltöttek testet, míg a vizsgált ügyek nagy részében a helytelen gondoskodás vagy az elhanyagolás volt a gyermek halálának oka.<sup>162</sup> Továbbá a végzetes kimenetelű bántalmazás mögött állhat az elkövető valamely kóros meggyőződése. Erre leggyakoribb példa a szülő vallási obszessziója, amely következtében mind a saját, mind a gyermeke életét drasztikusan meghatározó magatartási formákat követ.<sup>163</sup> A szülő és a gyermek életét veszélyeztető életmódbeli változás lehet példának okáért a vallási alapú böjtölés. Azonban fontos kiemelni, hogy amennyiben a gyermek elhanyagolása valamely meggyőződésre vezethető vissza, ott többségében nem beszélhetünk női elkövetőkről – ezen elhanyagolós emberölések esetén többnyire a család női és férfi tagjai érintettek az obszesszióval.

Az elhanyagolás útján megvalósuló gyermekgyilkosságok kapcsán az elmúlt években ismét a médiafigyelem középpontjába került az agárdi „fényevő” per, a Kúriának a felülvizsgálati indítványok tárgyában hozott végzése (Bfv.I.1182/2017/17. számú határozat) okán. A tévesen fényevőként titulált család valójában a természetgyógyászatba, homeopátiába vetett vak hite miatt szándékosan nem vett igénybe megfelelő orvosi segítséget, annak ellenére, hogy a gyermek hónapokon keresztül folyamatosan veszített súlyából.

Az obszesszió eseteiben egyértelműen látható, hogy nem csupán egy szülő asszisztál az elhanyagoláshoz, hanem a család valamely tagja tisztában van a gyermek állapotának súlyosbodásával, azonban meggyőződésük miatt nem lépnek közbe;

*„A kiskorú sértett legalább 9 hónapon keresztül szenvedett az elégtelen táplálkozás és a folyadékhiány miatt. A hydrocefal betegségből adódó fokozott koponyaűri nyomás fájdalommal járhat. A vízfejűség következtében fellépő B-vitamin hiány miatt a bőr elvékonyodik, kialakul a bőrszárazság, égő fájdalmas érzés jelenik meg, amely a ruha viselésekor okoz szenvedést. Ideggyulladások, fals hidegérzetek diszkomfort érzést okoznak, ami fájdalomként írható le. A gyermek szenvedését a vádlottak az állandó sírása, nyugtalansága miatt tapasztalták,...”<sup>164</sup>*

---

<sup>162</sup> WEBSDALE: i. m. 215.

<sup>163</sup> FARKAS: i. m. 213.

<sup>164</sup> Székesfehérvári Törvényszék 10.B.309/2014/255. számú határozata. 36 – 37.

A *kiterjesztett öngyilkosságok* kapcsán a női elkövetők aránya alacsonyabb, mint a férfiaké. Azonban nem csupán az elkövetések számában van szignifikáns különbség a nemek között, hanem motívumbeli különbségekre is rávilágítanak a témával foglalkozó kutatások. A női elkövetők esetén az altruisztikus motiváció jelenik meg elsősorban. A kiterjesztett öngyilkosságok ezen esetében a szülő a gyermekét vélt vagy valós szenvedésétől igyekszik megmenteni, ez a szenvedés visszavezethető a gyermek betegségére vagy a szülő elviselhetetlennek ítélt helyzetére, amelyből úgy érzi csak öngyilkossággal menekülhet és gyermekét nem akarja magára hagyni ezen kiszolgáltatott helyzetben.<sup>165</sup> Ugyancsak az altruisztikus motiváció jelenik meg a kegyelmi gyilkosságok esetén is, azonban itt a szülő öngyilkossága nem követi az ölési cselekményt.<sup>166</sup> A kiterjesztett öngyilkosságot elkövető nők elsődleges és mondhatni kizárólagos áldozatai a gyermek vagy gyermekek, amelyet a Bolyky által végzett hazai kutatás is alátámasztott.<sup>167</sup> Ennek oka, hogy az altruisztikus motivációjú elkövető gyermekére saját énjének kiterjesztett részeként tekint, az elhatározott öngyilkosság szerves részét képezi a gyermek előzetes megölése.<sup>168</sup> A magyar kutatásból jól látható, hogy a nők által elkövetett kiterjesztett öngyilkosságok sokkal inkább a helyes irányú konfliktusmegoldó készség hiányára vezethetők vissza, mintsem valós öngyilkossági szándékokra. A nők által elkövetett emberölések többsége kísérleti szakban maradt, csakúgy, mint a megvalósítani kívánt öngyilkosság – ez is alátámasztja a nők magatartásának segélykiáltás jellegét, mintsem a valós ölési szándékot.<sup>169</sup>

Végezetül pedig az *újszülöttek sérelmére elkövetett emberöléseket* vizsgálom, mint a saját gyermek sérelmére elkövetett emberölések „legkülönlegesebb” esetét. Az újszülöttek sérelmére elkövetett emberölések kriminológiai értelemben nem kapcsolódnak a korábban ismertetett emberölésekhez, az elkövető nők motivációja, a bűncselekményt megelőző életkörülményeik és helyzetük annyira speciálissá teszi az általuk elkövetett bűncselekményt, hogy az teljes mértékben elhatárolható más deliktumoktól.<sup>170</sup> Az újszülött sérelmére elkövetett emberölések jelenét segít megérteni Solt Ágnes hiánypótló kutatása, amely az 1998 és 2018 közötti időszakban elkövetett újszülöttöléseket vizsgálja.<sup>171</sup> Az aktakutatás eredményeképp egyértelműen elmondható, hogy hazánkban jelentős mértékben visszaestek az újszülött sérelmére elkövetett emberölések, valamint az elkövetői kör is megváltozott az

---

<sup>165</sup> Bolyky: i. m. 70.

<sup>166</sup> UNODC: i. m. 29.

<sup>167</sup> Bolyky: i. m. 71.

<sup>168</sup> UNODC: i. m. 29.

<sup>169</sup> Bolyky: i. m. 67.

<sup>170</sup> Solt: i. m. 87.

<sup>171</sup> Uo. 88-89.

elmúlt húsz évben. Az újszülöttölések most már nem a kamaszként teherbe esett lányok bűncselekménye, hanem olyan, a világtól elszigetelten élő családanyáké, akik rossz anyagi körülményeik, alacsony iskolai végzettségük és a családjukban betöltött szigorú alárendelt szerepük végett jutnak ezen tragikus döntésre.<sup>172</sup> A köztudatban élő gyerekanya elkövetői kép azonban nagyrészt alaptalannak bizonyult az elmúlt húsz év ügyeinek tükrében; az elkövető nők háromnegyed része volt az elkövetés idején párkapcsolatban, valamint szintén háromnegyed részüknek volt már gyermeke az újszülött megölését megelőzően.<sup>173</sup>

Az új elkövetői profilt támasztja alá egy 2017-ben elkövetett újszülött ölés. (Miskolci Törvényszék B.25/2018/44. számú határozata) A női terhelt egészséges fiúgyermeknek adott életét, akit azonban a szülést követően magára hagyott, a gyermek pedig az ellátatlanság következtében életét vesztette. A terhelt életkörülményei egybecsengenek a Solt Ágnes által feltárt általános jellemzőkkel; rossz anyagi helyzet (*„Az ingatlanba nincs bevezetve a víz, kerti vécét használnak. Az udvar hátsó részén két ásott illemhely van, ...”*)<sup>174</sup>, amelyhez az önálló jövedelem szinte teljes hiánya és alacsony iskolai végzettség társul, továbbá a házasságból származó több nevelt gyermek és a nevelésükkel járó valamennyi kötelezettség (*„Házasságuk során 6 közös gyermekük született és egy művi terhességmegszakítása volt vádlottnak...”*)<sup>175</sup>.

A saját családon belül is titokként kezelt várandósság oka a családon belüli kommunikáció szegényes volta, egyes témakörök, mint például a szexualitás és a fogamzásgátlás teljes tabuként történő kezelése.<sup>176</sup> Fontos kiemelni azonban a tényleges titok és a titokként kezelés közötti különbséget. Az újszülött megölését elkövető nők családja – elsősorban gondolva itt a férjekre, élettársakra – az esetek nagy részében tudja, de legalább is sejti a nő állapotos voltát, azonban annak tényét negligálják, a saját felelősségüket minimalizálva „női dologként” tekintenek a helyzetre.<sup>177</sup> A társadalomtól elzártan, családját kiszolgálva élő nők elsődleges kötelessége férjük teljes mértékű kiszolgálása, ezáltal szexuális igényeik kielégítése, azonban a fogamzásgátlással kapcsolatos teendők összes súlya a feleségre nehezedik ezen alá-felé rendelt viszonyokban.<sup>178</sup> Azáltal, hogy közvetlen környezetük sem vesz tudomást a

---

<sup>172</sup> Uo. 104.

<sup>173</sup> Uo. 92.

<sup>174</sup> Miskolci Törvényszék B.25/2018/44.

<sup>175</sup> Miskolci Törvényszék B.25/2018/44.

<sup>176</sup> CSERES Judit: Eltékozolt újszülöttek 2. *Belügyi szemle*, 2021/3. különszám. 23.

<sup>177</sup> Uo. 23.

<sup>178</sup> SOLT: i. m. 99.

terhességről, a gyermeket váró nők is meggyőzik önmagukat azt illetően, hogy nem várandósok. Ezt támasztja alá megannyi terhelti vallomás; „*Nem tudatosult bennem, hogy ez az én gyerekem, nem néztem utána az interneten, hogy mit kell csinálni egy gyerekkel.*”<sup>179</sup> A hónapokig tartó titkolózás eredményeképp, mint egyfajta védekezési mechanizmus a terhes nők is részben elhitetik magukkal azt, hogy nem várnak gyermeket, ahogy az idézett vallomás is mutatja, az anyák átesnek egy disszociációs folyamaton, amely következtében képtelenek a születendő gyermekre sajátjukként tekinteni. Azonban bármennyire is erős az anyában végbemenő disszociációs folyamat, az esetek döntő többségében – a Cseres Judit és Solt Ágnes által vizsgált ügyek 87 százalékában – az elkövető nők az elkövetés idején rendelkeztek beszámítási képességgel, a beszámítási képesség hiányának vagy annak korlátozott voltának megállapítására az esetek elenyésző százalékában került sor.<sup>180</sup> Ahogy az aktavizsgálat eredményei mutatják, ezen esetekben nem beszélhetünk posztpartum pszichózisról, de az elkövető speciális pszichés állapotára tekintettel a nemzetközi gyakorlatban egyre gyakrabban használják ezen ügyekben a védőügyvédek a *neonaticide syndrome*, azaz újszülöttölési szindróma megnevezést, amely az elkövető nő azon magatartását foglalja magában miképp nem tervezi el tettét előre, sőt a gyermek születése után nem realizálja a gyermek megszületését, az újszülöttre egyáltalán nem tekint gyermekként.<sup>181</sup> A hazai kutatásban vizsgált ügyekből is egyértelműen látszik, hogy bár az elkövető beszámítási képessége teljes, a magatartása mégis céltalan, nem beszélhetünk előre kiterveltségről, még annak ellenére sem, hogy a nőnek hozzávetőleg kilenc hónap állt rendelkezésre mérlegelni tettét és annak következményeit. Az elkövetés kapcsán a nő motivációja egyetlen dologra terjed ki, ez pedig a titok fenntartása. Az elkövetők esetén minimális a tevőleges magatartás (fojtás, szúrás) útján végbemenő ölési cselekmény, a gyermek halálát elsősorban a szülés szakszerűtlen levezetése vagy a születés utáni ellátatlanság okozza.<sup>182</sup> Mind a gyermek rejtett helyen történő világrahozatala, mind az újszülött becsomagolása, elrejtése a titokkényszerből való kontrollálatlan, pánikszerű viselkedést illusztrálja, ez is alátámasztva azt, hogy kriminológiai értelemben a nő szándéka nem a csecsemő megölésére terjed ki, hanem a terhesség meg nem történtté tételét igyekszik előidézni.<sup>183</sup>

---

<sup>179</sup> CSERES: i. m. 27.

<sup>180</sup> Uo. 20 – 21.

<sup>181</sup> ALT – WELLS: i. m. 9.

<sup>182</sup> Cseres: i. m. 28.

<sup>183</sup> Uo. 28 – 29.

Az újszülött-ölések kapcsán ritka, aktív elkövetői magatartásról számol be a Miskolci Törvényszék 12.B.22/2020/75. számú határozata; az ügyben az elítélt nő újszülött gyermekén tízrendbeli metszett sérülést, hatrendbeli szúrt-metszett sérülés, valamint négyrendbeli szúrt sérülést ejtett.<sup>184</sup> A vizsgált ügyben azonban ezen kivételt leszámítva felfedezhetjük az újszülöttölések tipikus jellemzőit, mint például az aktakutatásokban megalkotott jellemző elkövetői profilt („...hajadon családi állapotú, de élettársi kapcsolatban él tanú 1-el, négy gyermeket tartanak el. Fogvatartása előtt nem dolgozott, gyesen volt, .... Általános iskolát végzett. Büntetlen előéletű.”<sup>185</sup>), a terhesség kapcsán a titokkényszer fenntartására törekvést („Az újszülöttet végül tanú 3 élettársa, tanú 4 találta meg ... egy ágytakaró alatt.”<sup>186</sup>, továbbá „a vádlott következetesen tagadta újszülött gyermekének megölését...”<sup>187</sup>), vagy a beszámítási képesség létét, amely mellett azonban megjelennek a kóros elmeállapot szintjét el nem érő mentális betegségekre utaló jelek („paradox hangulati védekezés, a valóságfunkció kóros romlása, ... az agresszív feszültségből való hipochondriás menekülés, nagy érzelmi előntöttség, tudatos kötődési feszültség”<sup>188</sup>).

A Solt által végzett kutatás kiválóan mutat rá arra a tényszerűsége, hogy kriminológiai jellegzetességeit tekintve egyértelműen külön kezelendők az újszülött sérelmére elkövetett emberölések a többi, saját gyermek sérelmére elkövetett emberölés típustól. Arra tekintettel pedig, hogy ezen elkövetők élesen elhatárolhatók mind motivációjukat, mind lelki állapotukat és életkörülményeiket tekintve a más gyermekölést elkövető személyektől, joggal merül fel a kérdés, hogy a kriminológiai elhatárolás mellett van-e létjogosultsága a büntetőjogi különbségtételnek is. Véleményem szerint a korábban privilegizált esetként szankcionált újszülött megölése törvényi tényállás helyénvalóan kezelte ezen ölési cselekmények társadalomra veszélyességét, így annak újbóli bevezetését megfontolandónak tartom. A jogszabályi környezet változása értelmében megtörtént Kovács Gyula szavaival élve a „ló túloldalára történő átesés”, ugyanis az újszülött megölése korábban enyhébben minősülő eset volt, míg a hatályos Btk. értelmében a 160. § (2) bekezdés i) pontja szerinti minősített esetnek, azaz tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett

---

<sup>184</sup> Miskolci Törvényszék 12.B.22/2020/75. [3]

<sup>185</sup> Miskolci Törvényszék 12.B.22/2020/75. [3]

<sup>186</sup> Miskolci Törvényszék 12.B.22/2020/75. [12]

<sup>187</sup> Miskolci Törvényszék 12.B.22/2020/75. [46]

<sup>188</sup> Miskolci Törvényszék 12.B.22/2020/75. [5]

emberölésnek minősül.<sup>189</sup> Azonban a leghatásosabb eszköz a hasonló tragédiák megelőzésére nem a jog által biztosított szankciórendszer, hanem a széleskörű, társadalmi diskurzus útján megvalósuló felvilágosítás, amely ha képes elérni a legkiszolgáltatottabban, a társadalom peremén élőket, megakadályozhatja gyermekéletek értelmetlen eltékozlását.

---

<sup>189</sup> KOVÁCS Gyula: Az újszülött sérelmére elkövetett emberölés – Jogtörténeti visszatekintés. Budapest, *Jogi Fórum*, 2020. 8 – 9.

## 7. Zárógondolatok

Dolgozatom célja a saját gyermekük sérelmére emberölést elkövető férfiak és nők közötti különbségek bemutatása volt. A női és férfi kriminalitás kutatásához fűződő elméletek kapcsán, Tamási Erzsébet az alábbi gondolatokat fogalmazta meg a nemi alapú differenciálás szükségességéről; „... a kutatások egy része nem tesz különbséget a nőket és a férfiakat befolyásoló kockázati tényezők esetében (genderneutrális szemlélet), a kutatók másik csoportja kifejezetten hangsúlyozza a női másságot a bűnelkövetővé válás folyamatában (genderspecifikus vagy genderérzékeny megközelítés). A valóságban azonban mindössze a különböző, általánosan kimutatható rizikófaktorok fontossági sorrendje és csoportosítása a különbség.”<sup>190</sup> Ezen állásfoglalással teljes mértékben egyet tudok érteni és dolgozatom felépítését is meghatározta azon szemlélet, hogy bár mind a férfi, mind a női elkövetőkre ugyanazon tényezők hatnak, azok különböző módon és mértékben befolyásolják a nemeket.

Az egymást követő tragédiák, illetve a joggyakorlatban felmerülő hiányosságok feltárására irányuló átfogó kormányzati vizsgálat igazolja a téma kiemelt jellegét és aktualitását mind kriminológiai, mind büntetőjogi szempontból. A saját gyermek sérelmére elkövetett emberölésekről folytatott kriminológiai kutatómunka szükségességét indokolja továbbá az is, hogy bár egyes specifikus emberölésekről (példának okáért; kiterjesztett öngyilkosság, újszülött megölése) kiemelkedő aktavizsgálatok állnak rendelkezésre, azonban a saját gyermek sérelmére elkövetett emberölések egészével, valamint az egyes emberöléstípusok kategorizálásával foglalkozó átfogó, hazai tanulmánnyal nem találkoztam dolgozatom elkészítése folyamán.

Kutatásom megkezdését két hipotézis felállításával kezdtem, amelyek alátámasztására törekedtem a dolgozat megírása során.

### I. számú hipotézis:

*A saját gyermek sérelmére elkövetett emberölést megelőzi a családon belüli erőszak valamely formája.*

Az első hipotézis beigazolódása figyelhető meg a saját gyermek sérelmére elkövetett emberölések többségében.

---

<sup>190</sup> TAMÁSI Erzsébet: Női végzet, férfibűn. Emberölések a nemek tükrében. In: Tamási Erzsébet (szerk.): *Különös kegyetlenséggel...Emberölést elkövető fiatalok és fiatal felnőttek kriminológiai vizsgálata.* Budapest, Országos Kriminológiai Intézet, 2015. 142.

| <b>A saját gyermek sérelmére elkövetett gyermekölés típusa</b> | <b>A gyermekölést megelőzi a családon belüli erőszak valamely formája (Igen/Nem)</b> | <b>A gyermekölést megelőző bántalmazás elsődleges áldozata</b> | <b>A gyermekölés tipikus elkövetőjének neme</b> |
|----------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
| újszülött megölése ( <i>infanticidium</i> )                    | Igen                                                                                 | Későbbi elkövető                                               | Nő                                              |
| patológiás gyermekölés                                         | Nem                                                                                  | Nincs                                                          | Férfi                                           |
| megtorló/ bosszúból elkövetett gyermekgyilkosság               | Igen                                                                                 | Elkövető jelenlegi vagy volt partnere                          | Férfi                                           |
| végzetes kimenetelű bántalmazás/ elhanyagolás                  | Igen                                                                                 | Elkövető nevelt vagy vérszerinti gyermeke                      | Férfi                                           |

Táblázat az I. számú hipotézis igazolásához

A családon belüli erőszak és a gyermekölések közvetlen kapcsolatát szemléltetik az alábbi típusok;

- a végzetes bántalmazás és elhanyagolás útján megvalósuló emberölések,
- a megtorló/ bosszúból elkövetett gyermekölések,
- illetve a kiterjesztett öngyilkosságok egyes típusai (fatális bántalmazás vagy elhanyagolás, amelyet az elkövető öngyilkossága követ, valamint altruisztikus motiváció, amely során az anya szenved el bántalmazást).

A gyermekölést megelőző erőszak kapcsán nem szükségszerű elem, hogy az a gyermek sérelmére történjen, aki a későbbi emberölés áldozata lesz. Az ölési cselekményt megelőző bántalmazás sok esetben a korábbi vagy elkövetéskori partner sérelmére valósul meg, erre eklatáns példa a megtorló/ bosszúból elkövetett gyermekölések köre.

Dolgozatomban ismertetésre került egy – többségében – férfi elkövetőkhöz köthető emberöléstípus; a pszichotikus kiterjesztett öngyilkosság, illetve a női elkövetők kapcsán az újszülött sérelmére elkövetett emberölés. Ezen két gyermeköléstípus kapcsán nem fedezhetünk fel egyértelmű bántalmazást, amely megelőzi az emberölést. Azonban még ezekben az esetekben sem zárhatjuk ki teljes mértékben a megelőző bántalmazás létét és ezért szeretnék még egyszer rámutatni a családon belüli erőszak intergenerációs jellegére, amely nemzedékeken át öröklődő traumaként jelenik meg a legkülönbözőbb formákban. A mentális zavarok (például; skizofrénia) kialakulásában kiemelt jelentősége van a korai gyermekkorban elszenvedett rossz szocializációnak, illetve a jelentős fizikai bántalmazásnak, amelyek kiemelt kockázati tényezők a későbbi pszichés megbetegedések esetén. Ezért nem zárható ki, hogy az

elkövetővé váló személy gyermekkorában családon belüli erőszak elszenvedője volt, azonban a pszichotikus elkövetők az emberölést megelőzően rendszerint nem tanúsítanak abúzust a családtagok irányába.

A Solt Ágnes által vizsgált csecsemőgyilkos nők tipikusan vagy szüleik vagy jelenlegi partnerük által szenvednek el bántalmazást, ezért kriminológiai értelemben kiemelt jelentősége van annak, hogy felismerjük az elkövetők elsődleges, tettüket megelőző áldozattá válását.<sup>191</sup> Az újszülöttölést elkövető nők kapcsán ismertetésre került, hogy a családjukban uralkodó szigorú hierarchikus berendezkedésből kifolyólag a szexualitás tabuként kezelt kérdéskör, a fogamzásgátlásból és a gyermeknevelésből eredő kötelezettségek kizárólag „női dolgok”. Véleményem szerint már csupán a családi élet szempontjából ezen kritikus kérdéskörökben a teljes mértékű felelősségátvétel kimeríti a lelki bántalmazás fogalmát.

Véleményem szerint a családon belüli erőszak és a gyermekölések kapcsolata alól kizárólag azon ölési cselekmények képeznek kivételt, amelyek során a bántalmazás egyetlen, eseti elhanyagolás útján valósul meg. Minden más esetben felmerül vagy a közvetlenül a tettet megelőző bántalmazás vagy az elkövető által gyermekkorban eltanult deviáns magatartásforma, amely felnőttkorában hozzájárul a saját elkövetővé válásához.

## **II. számú hipotézis:**

*Összességében elmondható, hogy a saját gyermekük sérelmére emberölést elkövető nőket és férfiakat különböző motívumok mozgatják.*

Már a kutatás megkezdésekor igyekeztem tartózkodni az olyan egyértelmű kijelentésektől, mint hogy a saját gyermek sérelmére emberölést elkövető nőkre és férfiakra a matematika rideg tényyszerűségével, egymás inverzeként tekinthetünk. Azonban „összességében” beigazolódott a fenti tételmondat. A nők és férfiak által elkövetett emberölések kapcsán beszélhetünk kizárólag az egyik nemre jellemző, illetve mindkét nemre jellemző típusokról. Értelemszerűen, azon emberöléseknél, amelyek kizárólagosan az egyik nemhez társíthatóak, ott specifikus motívumról is beszélhetünk. Azonban még azon emberöléstípusoknál is, ahol egyaránt beszélhetünk férfi és női elkövetőkről, felismerhetünk egyértelmű különbségeket. Erre eklatáns példa lehet a kiterjesztett öngyilkosságok köre, ahol a férfi elkövetők esetén az elsődleges motívum a szerelemfájdalom és a családtól való szeparációs félelem, a nők esetén pedig a kilátástalan élethelyzet és a vélt vagy valós fájdalomtól való szabadulás.<sup>192</sup> Azonban

---

<sup>191</sup> SOLT: i. m. 94.

<sup>192</sup> BOLYKY: i. m. 67.

szem előtt tartva a dolgozat tudományos jellegét, mindenhol igyekeztem szemléletes kivételeket is említeni ezen tényyszerűségekkel szemben (példának okáért; Szita Bence gyilkosság és a női szerelemfáltás), azonban az általam vizsgált mind hazai, mind nemzetközi kutatások alátámasztották a nemenként eltérő motívumok létét.

### **Prevenció és *de lege ferenda* javaslatok**

A dolgozat egésze során igyekeztem rávilágítani arra, hogy a családon belüli erőszak, mint társadalmi jelenség problematikája nem oldható fel egyszerűen egyes magatartásformák pőnalizálásával. A társadalmi szintű változások azonban komótosan érkeznek, így a jogi relevanciával bíró javaslatok ismertetése előtt elsősorban a prevenció lehetséges irányait mutatom be.

A gyermekéleteket követelő családon belüli erőszak felszámolása szempontjából kiemelt jelentősége van a társadalom valamely tagja számára elérhető áldozatsegítő civil szervezeteknek, illetve az ezekről való valamennyi információs csatornán történő tájékoztatásnak. A Solt Ágnes által végzett kutatás kitűnően mutat rá az újszülött ölések csökkenése és az effektív *áldozatsegítés* széles körben elérhetővé válásának kapcsolatára.<sup>193</sup> A könnyedén, diszkréten és térítésmentesen elérhető segítségformák nagyban hozzájárulnak mind az áldozattá, mind az elkövetővé válás visszaszorításához. Bár a gyermekbántalmazás áldozataihoz legkönnyebben a szintén bántalmazott édesanyákon keresztül juthatunk el, a családon belüli erőszak problémájának megoldása nem hárítható kizárólagosan a szegényes anyagi és infrastrukturális háttérrel rendelkező nő- és gyermekvédő szervezetekre. A gyermekek életében a család után a második legfontosabb szocializációs környezet a közoktatás, ezért ezúton is szeretném hangsúlyozni a köznevelési intézmények szerepét a prevencióban és a bántalmazás felismerésében. Ez egyrészt megvalósulhat az aktívabb és gyakoribb pszichológusi jelenléttel, amely hatására könnyebben kiszűrhetővé válnának a bántalmazás olyan formái is, amelyek laikusok számára kifejezetten nehezen felismerhetőek (lelki és szexuális bántalmazás). Továbbá szükségyszerűen meg kell említeni a pedagógus életpálya élhetővé tételét, hiszen ők a gyermekvédelmi jelzőrendszer legfontosabb szereplői, akik a legtöbb esetben ismerik fel a gyermekbántalmazást.<sup>194</sup> Ahhoz, hogy a pedagógusoktól elvárható legyen a jelzési kötelezettségüknek való elégtétel – amely során olyan magánjellegű, családi konfliktusokba bonyolódnak, amik akár saját fizikai épségüket is

---

<sup>193</sup> SOLT: i. m. 89-90.

<sup>194</sup> Gyermekesély – A gyermekvédelmi jelzőrendszer működése, 2014. Statisztikai Tükör, 2016. 02. 05. Központi statisztikai hivatal. 3.

veszélyeztetik – biztosítanunk kell teljeskörű biztonságukat, hogy hatékonyan végezhessek feladatukat.

Az áldozatsegítésnek továbbá *teljeskörűnek* kell lennie és ezalatt kiemelten gondolok a férfiak csoportjára, hiszen mind áldozattá, mind elkövetővé válásuk kapcsán vitathatatlan a gyermekkorukban elszenvedett, feldolgozatlan traumák szerepe. Bár dolgozatomban úgy tűnhet, hogy elsősorban a férfi elkövetők által elkövetett gyermekgyilkosságok súlyosságára helyezem a hangsúlyt, miközben a női elkövetők kapcsán fokozott figyelmet szentelek a tragikus tettükhöz vezető útra, egyáltalán nem célom egyenlőséget tenni a férfi és az elkövető szavak közé. A férfiak által gyermekkorban látott káros szülőmodellek kifejezetten hozzájárulnak a későbbi áldozattá és/ vagy elkövetővé válásukhoz. Bár a gyermekek a számukra prezentált nemi szerepekkel elsősorban a családjukban találkoznak, azonban szocializáció szempontjából kiemelt a közoktatás szerepe. Fontos felismernünk, hogy melyek a maszkulinitás negatív, „toxikus” elemei, amiket a pedagógusoknak nem szabad tovább erősíteni („*A fiúk nem sírnak.*”, „*Ne legyél kislány, állj ki magadért.*”) illetve meg kell alkotnunk a *pozitív maszkulinitás* fogalmát, amely hangsúlyozza a férfiassághoz köthető üdvözlendő nemi szerepeket. Ezáltal idővel, a gyermekkorban nem stigmákkal találkozó felnőtt férfiak könnyebben mernek segítséget kérni, szembenézni mentális egészségükben felmerülő problémáikkal, amely kifejezetten fontos lenne, hiszen a bántalmazók jelentős része érintett valamilyen pszichés zavarban, de ez szintűgy igaz az áldozatokra is.<sup>195</sup>

A büntetőjogi relevanciával bíró javaslatok közül elsősorban a családon belüli erőszakhoz kapcsolódó deliktumokkal való foglalkozás primátusára szeretném a hangsúlyt fektetni, hiszen a kevésbé súlyos bűncselekmények esetén történő hathatós fellépés megakadályozhatja a tragédiává eszkalálódást. Ahogy arra a győri gyilkosság kapcsán kibocsátott Jelentés is rámutatott, a szülői felügyeleti jog megszüntetésének és a kapcsolattartás szabályozásának jogalkalmazási szempontok szerinti áttekintése kiemelten fontos.<sup>196</sup> Mindenképpen pozitívan értékelendő, hogy 2019 óta fokozatosan láthatunk üdvözlendő elmozdulásokat a jogszabályalkotás terén, gondolva itt példának okáért a 2020. évi CVIII. törvényre, amely a hozzátartozók sérelmére elkövetett súlyos személy elleni erőszakos bűncselekmények áldozatainak fokozottabb védelme érdekében egyes törvények módosításáról rendelkezik. Azonban ennek ellenére a megelőző bűncselekmények kapcsán a hatékony fellépés optimalizálása a büntetőeljárás valamely szakaszában elsődleges eszköze a prevenciónak.

---

<sup>195</sup> FARKAS: i. m. 247.

<sup>196</sup> Jelentés a Kormány részére a győri kettős gyermekgyilkosság igazságügyi vizsgálatának eredményéről. Igazságügyi Minisztérium. Budapest, 2019. 7 – 8.

Ezen körben pedig jelentős hiányosságokat lehet felfedezni a kiskorú veszélyeztetése és a kapcsolati erőszak törvényi tényállása kapcsán kialakult bírói gyakorlatban, gondolva itt a *halmazati és minősítési problémákra*; az említett deliktumok halmazatban történő megállapításra, több sértett esetén a valamennyi sértett tekintetében megvalósulás fel nem ismerésére.<sup>197</sup>

Továbbá, tekintettel a győri és aszódi gyermekgyilkosságokra, valamint a számtalan partnerbántalmazás halálos áldozataira, megfogalmazódott bennem annak kérdése, hogy szükséges lenne-e a *hozzátartozó sérelmére történő elkövetés*, mint az emberölés minősített esetének megalkotása. Meggondolásom mögött a család, a házasság és a gyermek, mint büntetőjog által védendő érték állt, illetve ezen emberölések kiemelt társadalomra veszélyessége. Az intrafamiliaris emberölések során büntetőjogi szempontból külön értékelendő körülménynek kellene lennie, hogy azok a családi kapcsolatból fakadó bensőséges, kiszolgáltatott viszony kihasználásával történnek. Azonban kritikával illetve saját *de lege ferenda* javaslatom, mindenképp szeretném minimalizálni annak a lehetőségét, hogy azon személyek, akik az általuk elkövetett emberölést megelőzően hosszas bántalmazás elszenvedői voltak méltánytalan helyzetbe kerüljenek a büntetéskiszabás során. Ezen probléma feloldására szeretném kiemelni a sértetti közrehatás enyhítő körülményként történő figyelembevételét az 56. Büntető Kollégiumi véleménnyel összhangban.<sup>198</sup> Illetve a 3/2013. számú Büntető Jogegységi határozatban az újszülött megölése kapcsán megfogalmazott körülményeket, amelyeket a jogalkalmazó köteles figyelembe venni, mint számottevő enyhítő körülményt.<sup>199</sup> Ennek mintájára, a hozzátartozó sérelmére történő elkövetés értékelése esetén is kialakítható lenne egy olyan bírói gyakorlat, amely során az eljáró bíró köteles enyhítő körülményként figyelembe venni az elkövető által korábban, szisztematikusan elszenvedett bántalmazást.

Egy, a büntető törvénykönyvbe újonnan bekerülő minősített esetnek bűnmegelőző hatása ugyan csekély, a családon belüli erőszakban életüket veszített személyeket már nem hozza vissza. Azonban ezáltal a jogalkotó kiállhat az Alaptörvényben is deklarált, kiemelten fontos, védendő értékek (család, házasság, gyermek) mellett és valamelyest igazságot szolgáltat, megnyugvást adhat az áldozatok családtagjainak.

---

<sup>197</sup> GARAI Renáta: A kapcsolati erőszak bűncselekményének jogalkalmazási gyakorlata – a jogerős ítéletek tanulságai. In: Vókó György (szerk.): *Kriminológiai Tanulmányok* 56. Budapest, Országos Kriminológiai Intézet, 2019. 34.

<sup>198</sup> 56. Büntető Kollégiumi vélemény a büntetéskiszabás során értékelhető tényezőkről. III. 4.

<sup>199</sup> 3/2013. számú Büntető Jogegységi határozat. II. 9.

# IRODALOMJEGYZÉK

## Könyvek, tanulmányok és folyóiratok

ALT, Betty – WELLS K., Sandra: *When caregivers kill: understanding child murder by parents and other guardians*. Plymouth, Rowman & Littlefield Publishers, Inc., 2010. <https://archive.org/details/whencaregiverski0000altb>

ANGYAL Pál: *A család büntetőjogi védelme*. Budapest, Dunántúl Pécsi Egyetemi Könyvkiadó és Nyomda, 1943.

BOLYKY Orsolya: A kiterjesztett öngyilkosságok kriminológiai háttere. In: Vókó György (szerk.): *Kriminológiai Tanulmányok* 52. Budapest, Országos Kriminológiai Intézet, 2015.

CSERES Judit: Eltékozolt újszülöttek 2. *Belügyi szemle*, 2021/3. különszám. 23.

D. MARLEAU, Jacques – POULIN, Bernard – WEBNACK, Thierry – ROY, Renée – LAPORTE, Line: Paternal Filicide: A Study of 10 Men. *The Canadian Journal of Psychiatry*, vol. 44., no. 1. (1999) <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/070674379904400107>

DOMOKOS Andrea - NEMES Zsófia - HAVASI Sára: A családon belüli erőszak büntetőjogi és társadalmi megítélése. In: DOMOKOS Andrea (szerk.): *Acta Caroliensia Conventorum Scientiarum Iuridico-Politicarum XVI*. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Jog- és Államtudományi Kara, 2017.

EWING, Charles Patrick: *Fatal families: the dynamics of intrafamilial homicide*. Thousand Oaks, SAGE Publications, Inc., 1997. <https://archive.org/details/fatalfamiliesdyn0000ewin>

FARKAS Johanna: *Gyermekek sérelmére elkövetett családon belüli erőszak*. Miskolc, 2013. <http://midra.uni-miskolc.hu/document/14137/11868.pdf>

GARAI Renáta: A kapcsolati erőszak bűncselekményének jogalkalmazási gyakorlata – a jogerős ítéletek tanulságai. In: VÓKÓ György (szerk.): *Kriminológiai Tanulmányok* 56. Budapest, Országos Kriminológiai Intézet, 2019.

GOETTING, Ann: *Homicide in families and other special populations*. New York, Springer Publishing Company, Inc., 1995. <https://archive.org/details/homicideinfamili0000goet>

HALLER József – FOGARASI Mihály – IVASKEVICS Krisztián: Agresszió és erőszakos bűncselekmények. In: HALLER József (szerk.): *Büntettek kriminálpszichológiája*. Budapest, Dialóg Campus, 2020.

HERCZOG Mária: A családon belüli erőszak kutatásának előzményei – családi viszonyok vizsgálata Magyarországon. In: VIRÁG György (szerk.): *Családi viszonyok*. Budapest, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., 2005.

HERCZOG Mária: Gyermekbántalmazás a családban. In: VIRÁG György (szerk.): *Családi viszonyok*. Budapest, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., 2005.

HORNYIK Zsuzsanna: Családon belüli erőszak Magyarországon - interjú Solt Ágnessel. *Belügyi Szemle*, 2020/2.

KOMLÓSNÉ Sógor Ildikó: A kiskorú veszélyeztetése büntett bizonyíthatóságának problémái. *Eljárásjogi Szemle*, 2017/3.

KOVÁCS Gyula: Az újszülött sérelmére elkövetett emberölés – Jogtörténeti visszatekintés. Budapest, *Jogi Fórum*, 2020. [http://real.mtak.hu/125767/1/kovacs\\_gyula\\_ujszulott\\_serelmere\\_elkovetett\\_emberoles-Jogtortenetjogi\\_forum.pdf](http://real.mtak.hu/125767/1/kovacs_gyula_ujszulott_serelmere_elkovetett_emberoles-Jogtortenetjogi_forum.pdf)

KOVÁTS Daniella: Elmebetegségek és személyiségzavarok a bűncselekmények hátterében. Igazságügyi pszichiátria. In: CSERNYIKNÉ Póth Ágnes – FOGARASI Mihály (szerk.): *Kriminálpszichológia*. Budapest, Rejtjel Kiadó, 2006.

MÜNNICH Iván: Az emberölést elkövetett személy lélektanáról. In: VÓKÓ György (szerk.): *Kriminológiai Tanulmányok 50*. Budapest, Országos Kriminológiai Intézet, 2013.

NAGY Szilvia: Családban marad? *Büntetőjogi Szemle*, 2017/2.

S. STERN, Edward: The Medea Complex: The mother's homicidal wishes to her child. *Journal of Mental Science*, vol. 94., no. 395. (1948) <https://doi.org/10.1192/bjp.94.395.321>

SCHWARTZ, Lita Linzer – K. ISSER, Natalie: *Endangered children: neonaticide, infanticide, filicide*. Boca Raton, CRC Press LLC, 2000. <https://archive.org/details/endangeredchildr0000schw>

SOLT Ágnes: Az újszülöttek sérelmére elkövetett emberölések jellemzői és az elmúlt évtizedek tendenciája. In: VÓKÓ György (szerk.): *Kriminológiai Tanulmányok 57*. Budapest, Országos Kriminológiai Intézet, 2020.

SZABÓ Anna: A női bűnözés az újabb kriminológiai irodalomban, *Arsboni*, 2012. [http://arsboni.hu/dolgozatok/buntetojog/Szabo\\_Anna\\_A\\_noi\\_bunozes\\_az\\_ujabb\\_kriminologiai\\_irodalomban.pdf](http://arsboni.hu/dolgozatok/buntetojog/Szabo_Anna_A_noi_bunozes_az_ujabb_kriminologiai_irodalomban.pdf)

SZÖLLŐSI Gábor: A családon belüli erőszak differenciáltsága (Különbségek a nevek, a felfogások és a helyzetek szintjén). In: VIRÁG György (szerk.): *Családi iszonyok*. Budapest, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., 2005.

TAMÁSI Erzsébet: Nemek a bűnözésben. In: BARABÁS A. Tünde (szerk.): *Alkalmazott kriminológia*. Budapest, Dialóg Campus, 2020.

TAMÁSI Erzsébet: Nemek és bűnözés. In: GÖNCZÖL Katalin – KEREZSI Klára – KORINEK László – LÉVAY Miklós (szerk.): *Kriminológia-Szakkriminológia*. Budapest, CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., 2006.

TAMÁSI Erzsébet: Női végzet, férfibűn. Emberölések a nemek tükrében. In: Tamási Erzsébet (szerk.): *Különös kegyetlenséggel...Emberölést elkövető fiatalok és fiatal felnőttek kriminológiai vizsgálata*. Budapest, Országos Kriminológiai Intézet, 2015.

TÓTH J. Zoltán: A halálbüntetés visszaállítására való törekvés Magyarországon (GI, 2020/1-2., 21-51. o.) <https://jogkodex.hu/doc/7781759>

VARGA Szabolcs – BÁLINT Ágnes Diána: Családon belüli erőszak – amikor a férfi az áldozat. *Belügyi Szemle*, 2020/4.

VIG Dávid: Nemek és bűnözés. In: BORBÍRÓ Andrea – GÖNCZÖL Katalin – KEREZSI Klára – LÉVAY Miklós (szerk.): *Kriminológia*. Budapest, Wolters Kluwer Hungary Kft., 2019.

VIRÁG György – KULCSÁR Gabriella – ROSTA Andrea: Erőszakos bűnözés. In: BORBÍRÓ Andrea – GÖNCZÖL Katalin – KEREZSI Klára – LÉVAY Miklós (szerk.): *Kriminológia*. Budapest, Wolters Kluwer Hungary Kft., 2019.

WEBSDALE, Neil: *Understanding domestic homicide*. Boston, Northeastern University Press, 1999. <https://archive.org/details/understandingdom00neil>

## Egyéb internetes források

HVG: Meghallgatták és letartóztatták az aszódi kettős gyerekgyilkosság gyanúsítottját. *hvg.hu*, 2022. június. 21. [https://hvg.hu/itthon/20220621\\_aszod\\_kettos\\_gyilkossag\\_letartoztatasa](https://hvg.hu/itthon/20220621_aszod_kettos_gyilkossag_letartoztatasa)

Gyermekekesély – A gyermekvédelmi jelzőrendszer működése, 2014. *Statisztikai Tükör – Központi statisztikai hivatal*, 2016. 02. 05. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/gyermekvedelem14.pdf>

UNODC: *Global study on homicide: Killing of children and young adults*. Vienna, United Nations Office on Drugs and Crime, 2019. [https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/Booklet\\_6new.pdf](https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/Booklet_6new.pdf)

## Jogszabályhelyek

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

2020. évi CVIII. törvény a hozzátartozók sérelmére elkövetett súlyos személy elleni erőszakos bűncselekmények áldozatainak fokozottabb védelme érdekében egyes törvények módosításáról

3/2013. számú Büntető Jogegységi határozat

56. Büntető Kollégiumi vélemény a büntetéskiszabás során értékelhető tényezőkről

Jelentés a Kormány részére a győri kettős gyermekgyilkosság igazságügyi vizsgálatának eredményéről. Igazságügyi Minisztérium.

## **Felhasznált határozatok**

Egri Törvényszék 5.B.53/2016/52. számú határozata

Fővárosi Törvényszék 18.B.777/2019/107. számú határozata

Fővárosi Törvényszék 7.B.480/2019/58-II. számú határozata

Győri Törvényszék 6.B.255/2019/72/II. számú határozata

Kúria Bfv.I.1182/2017/17. számú határozata

Miskolci Törvényszék 6.B.31/2020/125. számú határozata

Miskolci Törvényszék 12.B.22/2020/75. számú határozata

Miskolci Törvényszék B.25/2018/44. számú határozata

Székesfehérvári Törvényszék 10.B.309/2014/255. számú határozata

Veszprémi Törvényszék 15.B.316/2019/121/I. számú határozata